Զ· ՏԱՐԻ 1533 ԹԻՒ ՀԱՅՈՑ 4381 ՄԵՀԵԿԱՆ 5 ՇԱԲԱԹ 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1889 (Ն· Տ·) 23 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1889 22 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1306

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal ARÉVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար	Տարեկան գաժինն	ղրուշ	160
» »	Վեցամսեայ	»	80
» »	Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց »	Տարեկան	»	200
» »	Վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներէ	տարեկան	ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս գրկուած լրագրոց ծանուցման ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է · Խմբագրութեանս գրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չադրուիր ·

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1889

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ ՊԱՐՏՈՒՑ ԽՆԴԻՐԸ·— ԻԶՄԻՐԻ ԽՆԴԻՐԸ — ԿԱՐՆՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ·—ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ·

Գաւառներէն կը գրեն կը հարցունեն մեզ թէ ի՛նչ վիճակի մէջ է Երուսաղէմայ Պարտուց խնդիրն, եւ քանի որ Ամեն· Տ· Յարութիւն Պատրիարք Մայրաքաղաքիս մէջ կ'երկարաձգէ իւր բնակութիւն, արդեօք անյաղթելի դժուարութեա՞ն բախած է գաւառացի Հայոց վճարած գումարներն Երուսաղէմայ վանքին Պարտուց յատկացնելու գործն։ Այս հարցումները մեզ ընող գաւառացիք ոմանք կը փութան նաեւ տեղեկագրել թէ իրենց գաւառաց մէջ Հայք ամենայն կանոնաւորութեամբ վճարած են Երուսաղէմայ բաժինն, յորմէ կը մակաբերեն թէ ուրիշ գաւառներու մէջ եւս մեր պարտաճանաչ եւ Երուսաղէմասէր ազգայինք Պարտքը թողած չեն, կամ խիստ քիչ բան։ Ուրեմն, կ'ըսեն, լոկ հաշուակալութեան խնդիր մը պէտք է լինի յանուն Երուսաղէմայ Պարտուց վճարեալ գումարներուն յանձնումը Ս· Յակոբեանց Վանքին։

Այս հարցումները թելադրող հետաքրքրութիւնն ու հոգածութիւնը գովելի են, եւ ուրախ ենք որ այս անգամ կարող կը լինինք քիչ շատ նպաստաւոր եւ գոհացուցիչ տեղեկութիւն մը տալ։ Ամեն· Տ· Յարութիւն Պատրիարք պարապ չի կենար Մայրաքաղաքիս մէջ, եւ ինչպէս իւր Կ· Պոլսոյ Պատրիարքութեան օրով չէր դադրած իւր մտադրութեան գլխաւոր առարկայն ընել Երուսաղէմական խնդիրն, Աթոռէ փոփոխութենէն ի վեր բոլորովին այս խնդրոյս նուիրած է իւր բովանդակ ուշադրութիւն ու գործունէութիւն։ Բ· Դրան եւ ելմտական պաշտօնատան մօտ իւր ձեռնարկներ ամուլ չմնացին։ Որովհետեւ շատ մը գաւառներէ եկած գումարներուն մէջ Երուսաղէմայ բաժինը չէր որոշուած, հաշուական կնճռալի խնդիր մը կար, որոյ լուծման հետամուտ եղաւ Մալիէն։ Այս հաշիւք արդէն կը ցուցնեն թէ Երուսաղէմի Պարտքը վճարելու բաւական գումար մը իրօք գաւառացի Հայոցմէ գանձուած եւ Տէրութեան ելմտական պաշտօնէից յանձնուած է։ Այս կէտ ճշդուած լինելով, Մալիէին ընդունած գումարներուն հէվալէներու միջոցաւ Երուսաղէմայ Վանքին յանձնուիլը ժամանակի խնդիր մ'է լոկ· եւ մեր տեղեկութիւնք կը ցուցնեն թէ այս մօտ կարգադրութիւն մը մօտալուտ է։ Մեծ խնդիր մը այսպէս կը փակուի, շնորհիւ Կայսերական Կառավարութեան վեհանձնութեան եւ արդարասիրութեան, եւ շնորհիւ գաւառացի մերազնեից ազգասիրական անձնուիրութեան ու պարտաճանաչութեան, որ Երուսաղէմայ Վանքին օգնութեան կը հասնի շատ տագնապալի ժամանակի մը մէջ։

⁂

Արժ· Յովսէփ Ծ· Վ· Այվազեան այսօր Իզմիր կ'ուղեւորի, հոն ծագած վարչական եւ առաջնորդական խնդիրը լուծելու, իբրեւ Պատրիարքական Փոխանորդ։ Արժ· Յովսէփ վարդապետ խոհական եւ փորձառու եկեղեցական մ'է, եւ կը յուսանք թէ պիտի յաջողի Իզմիրի ազգայնոց մէջ երեւցած յուզումը խաղաղեցնել, եւ ազգային պաշտօնական մարմիններուն օրինաւոր վիճակ մը տալով, նոր Առաջնորդին ընտրութիւնը դիւրացնել։ Իզմիրի մէջ կայ Տ· Մելքիսեդեկ Սրբազանի կուսակից աննշան բայց գործօն փոքրամասնութիւն մը, որ տեղւոյն ազգայնոց ստուար մեծամասնութեան կամաց հակառակ, չուզեր ազգային տեղական իշխանութեան ղեկը ձեռքէ ձգել, այն յուսով թէ հրաժարեալ Առաջնորդը վերահաստատելու միջոց կրնայ գտնել։ Իզմիրի Հայոց խոհական եւ գործնական բնաւորութենէն կը սպասուի սակայն համոզուիլ թէ նախորդ Սրբազան Առաջնորդին վերադարձը պատրաստելու մօտ ճիգեր եւ ձեռնարկներ ո՛չ Ազգին օգտակար են, ո՛չ ալ Իզմիրի թեմին, քանի որ մօտ մէջ յուզում յառաջ կրնան բերեն եւ արթարծել կիրքեր, որք տակաւ պէտք է մարին։ Բաց աստի, հաւանական չերեւիր մեզ որ այսպիսի ընտրութիւն մը վաւերանայ Ազգային կեդրոնական իշխանութենէն· ի՛նչ արժանիքներ եւ ի՛նչ թերութիւններ ալ ունենայ Տ· Մելքիսեդեկ Սրբազան, իւր համակրողք եւ հակառակորդք պէտք է համոզուին թէ այսուհետեւ Իզմիրի Առաջնորդութեան մէջ ո՛չ Ազգին օգտակար կրնայ լինել, ո՛չ իսկ ինքն իրեն։ Ընդունելով այս իրողութիւն, այն խմբակ որ Մելքիսեդեան անուամբ ճանչուած է, պէտք է դադրի ժողովրդեան օրինաւոր կամաց դէմ դժուարութիւններ յարուցանելէ, եւ ամեն կուսակցութիւնք որք Ազգին օգուտն եւեթ կէտ նպատակի ունին, պէտք է համախմբին Պատրիարքական Փոխանորդին շուրջ, անոր պաշտօնը դիւրացնելու եւ առկախ ժողովական խնդիրներն հաշտարար ոգւով լուծելու համար։ Իզմիր, թէեւ հայրենակ գաւառներէն բոլորովին անջատ, կարեւոր բաժին մ'ունի ազգային յառաջդիմութեան գործին մէջ, եւ կը սպասուի որ նորէն համերաշխութեան ու բարեկարգ վարչութեան գեղեցիկ օրինակ մ'ընծայէ ուրիշ գաւառներու։ Մեք կը սիրենք միշտ նպաստաւոր լուրեր հրատարակել Իզմիրի մեր պատուական եղբարց ազգօգուտ գործունէութեան վրայ, եւ եթէ վերջին ժամանակներս այս մասին զիրենք քիչ մը ամուլ տեսնելու ցաւն ունեցանք, կը յուսանք սակայն թէ մօտաւոր ապագայի մէջ ալ որ պակասը լրացնելու եւ գաւառաց ամենէն բարեկարգ եւ արդիւնաւոր թեմն հանդիսանալու համար պէտք եղած բարոյական զոհողութիւնները չեն խնայեր այսուհետեւ։

⁂

Կարնոյ Գաւառական Վարչութիւնն իմաստուն տնօրինութիւն մ'ըրաւ՝ ընդունելով գաւառին Առաջնորդ Դերձակեան Տ· Արիստակէս եպիսկոպոսին հրաժարականն։ Այս եպիսկոպոս յօրէ անտի իւր անուանման՝ չէր գրաւած տեղական ժողովրդեան համակրանքն, եւ իւր պաշտօնավարութենէն արդիւնք չէր կրնար ակնկալուիլ· որովհետեւ ազգային պաշտօնք ըստ մեծի մասին բարոյական հիմերու վրայ հաստատուած են, եւ երբ ժողովրդեան սէրն ու համարումն, այսինքն բարոյական աջակցութիւնն ազգային պաշտօնէին կողմէ չի գտնուիր, ազգօգուտ արդիւնք յառաջ չեն կրնար գալ։ Մեր մասին, Դերձակեան եպիսկոպոսի վրայ նպաստաւոր բաներ գրելու պատեհութիւններ չենք ունեցած դժբախտաբար, եւ որովհետեւ Կարնոյ Առաջնորդ կարգուած միջոցին մեծ ակնկալութիւններ չէինք դրած իւր պաշտօնավարութեան վրայ, իւր կարճատեւ Առաջնորդութեան այս անյաջող վախճան զարմանք չի պատճառեր մեզ։ Կարնեցիք՝ իրենք իրենց թողլով՝ Առաջնորդին աղէկը գիտեն ընտրել, եւ յուսալի է որ Դերձակեան եպիսկոպոսի յաջորդն աւելի գոհ կարենայ ընել զիրենք։ Կարնեցիք հայաբնակ գաւառաց մէջ իրենց բռնած նիւթական եւ բարոյական դրից կարեւորութեան գիտակցութիւնն ունին, եւ իրաւամբ խստապահանջ են իրենց Առաջնորդին թէ՛ բարոյական պարկեշտութեան, թէ իմացական կարողութեան եւ թէ վարչական գործունէութեան ու ձեռնհասութեան մասին։ Այսպիսի ժողովուրդ մը, որ Օրմանեան Եպիսկոպոսի եւ Յարութիւն Եպիսկոպոսի պէս Առաջնորդներ տեսած է, դժուար է գոհացնել, եւ եթէ Դերձակեան Եպիսկոպոս չէ յաջողած յայսմ, զարմանք չէ։ Տարակոյս չունինք որ Կեդր· Վարչութիւնն եւս պիտի փութայ ընդունիլ Դերձակեան Եպիսկոպոսին հրաժարականն, եւ առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ ղրկել Կարին։ Այս համոզմամբ է որ կը հրաժարինք հրատարակութեան տալէ Դերձակեան Եպիսկոպոսի պաշտօնավարութիւնը քննադատող այլ եւ այլ տեղեկութիւններ, որք մեզ հաղորդուած են այլ եւ այլ կողմերէ։ Պատրիարքարանն եւս անշուշտ տեղեակ է քննադատութիւն հրաւիրող այդ պարագայից, եւ կը յուսանք թէ գայթակղութեան եւ ներքին դժտութեան առաջքն առնելու յարմարագոյն որոշումը կուտայ Կարնոյ Առաջնորդութեան մասին։

⁂

Պարտիզակցի Վահան վարդապետ այս օրերս կը մեկնի Մայրաքաղաքէս, Սեբաստիոյ վանքի մը մէջ առանձնանալու համար։ Վահան վարդապետ երբեմն օգտակար ծառայութիւններ մատուցած է· բայց յետոյ վարչական եւ անհատական այնպիսի թերութեանց եւ զանցառութեանց մէջ գտնուած է որք իւր նախկին ծառայութիւնները նսեմացուցած են։ Կը յուսանք թէ այն մենաստանին մէջ ուր պիտի հաստատէ իւր բնակութիւն, միջոց կ'ունենայ օգտակարապէս որոճալու իւր բազմայոյզ անցեալն վրայ, եւ մենաստանին գրական ուղղութիւնք ո՛չ նուազ օգտակար զբաղում մը պիտի ընձեռեն իրեն։ Այսպիսի խաղաղաւէտ եւ ամփոփ կենցաղավարութեամբ մը Վահան վարդապետ կրնայ պատրաստուիլ յապագայն գործեաց գործօն անդամ մը լինելու եկեղեցականութեան, այլ մեն մի անդամն իրեն նուիրական պարտաւորութիւն պէտք է համարի գայթակղութիւններէ զգուշանալ, եւ իւր սուրբ կոչումն անհատական պարկեշտութեան եւ հանրօգուտ պաշտօնավարութեան նշանաբան մ'ընել, բարի օրինակ ընծայելով իւր նմանեաց եւ համօրէն ժողովրդեան։ Ուրախ ենք տեսնելով որ Ամեն· Տ· Խորէն Ս· Պատրիարք Հայրը նախաձեռնիչ կը հանդիսանայ եկեղեցականաց բարոյականութեան, եւ կը մաղթենք որ այս ուղղութեամբ իւր հոգածութիւնք ե՛ւս առաւել արդիւնաւոր հանդիսանան։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

Երեսփ· ժողովոյ ատենապետ Պ· Մէլին, Նախագահ Պ· Քառնոյի կողմէ ամեն աջակցութիւն գտնելով հանդերձ, չյաջողեցաւ նոր Վարչութիւնը կազմել։ Պ· Քառնօ հարկադրեցաւ շատանալ Թիռառեան Վարչութեամբ մը։ Այս նորակազմ Վարչութիւն դեռ չէ հիմնուած հիմա հինգ հատ նախորդ Նախարարապետներ կը պարունակէ, (Պ· Թիռառ, Պ· Ռուվիէ, Պ· Ֆալլիէռ եւ Պ· տը Ֆրէյսինէ) եւ որովհետեւ արտաքին գործոց Նախարարութիւնը բաց մնացած է, կարելի է որ այն եւս նախորդ Վարչապետի մը յանձնուի, որով կրնանք ըսել թէ Պ· Թիռառ, որ երկրորդ անգամ Նախարարապետ կը լինի, կազմած է «Նախարարապետներու Վարչութիւն մը»։ Այս Վարչութիւն պատեհական է, բաց ի Պ· Իվ Կիւյոյէ, ծայրայեղ ձախակողմեան կուսակցութեան ամենէն նշանաւոր անդամներէն մին, եւ մեզ հանելուկ մը կը թուի թէ սոսկ պատեհական կամ չափաւոր Նախարարութեան մը մէջ այս ծայրայեղ մարդն ի՛նչ գործ ունի։ Բուն արմատական այսինքն Քլէմանսոյի կամ Փլոքէի կուսակցութենէն մարդ չկայ նոր Վարչութեան մէջ, որ կ'երեւի թէ համաձայնած է չափաւոր ծրագրոյ մը վրայ։ Եթէ այս Նախարարութիւն շատանայ Ելմտացոյցը քուէարկել տալով եւ կուսակցութիւններն հանդարտ վիճակի մէջ պահել, ինչպէս որ Արուեստահանդէսը ներքին խաղաղութեան մէջ կատարի, օգտակար պիտի լինի Հանրապետութեան։ Բայց անկէ ետքն՝ Աստուած գիտէ։ Արուեստահանդէսն իւր իրաւունքն ստանալէ յետոյ, որ է հանդարտութիւն, անմիջապէս Պուլանժէ եւս պիտի պահանջէ անշուշտ իւր իրաւունքն, որ է խռովութիւն։

Ցերմիանոս Իզլամ Փիլիպէէ Սոֆիա վերադարձաւ, խորհրդակցելու Պ· Սթամպուլովի հետ, որ հիւանդ է։

—Արհիդքսուհի Սթեֆանի Պրիսկանի վրայ Միրամարի դղեակն հասաւ իւր փոքրիկ դստեր հետ։ Թրիեստէի չրջակայ ժողովուրդը խուռներամ վազեց ընդ առաջ եկաւ, եւ ջերմագին համակրանօք ընդունեց դժբախտ այրի Գահաժառանգուհին։

—Փետր· 18ին ի Փրակա ինքնասպանութիւն մը տեղի ունեցաւ տարօրինակ պարագայից մէջ։ Կալուածատիրոջ մը որդին, բանակին մէջ կամաւոր մէկ տարւոյ, շաքարեղինաց վաճառատուն մը մտնելով, գրասեղանին առջեւ կեցող 16ամեայ օրիորդին հարցուց թէ կը սիրէ՞ զինքը։ Աղջկան ժխտական պատասխանին վրայ, երիտասարդն հայելւոյ մը առջեւ իւր գլխուն նշան առնելով, ատրճանակի երկու գնդակներ արձակեց, եւ անմիջապէս մեռաւ։

—Մանուշակի մեծ ցոյցն այս կիւրակի տեղի ունեցաւ ի Փէշթա։ Իբր 30,000 անձինք թափօր կազմած եւ դրօշներ պարզած, քաղաքին գլխաւոր փողոցները շրջեցան «Կեցցէ՛ Արքայն, Անկցի՛ Թիսա, Կեցցէ՛ Քոշութ» աղաղակելով։ Թափօրին գլուխը կը գտնուէին ընդդիմադիր Երեսփոխանք եւ ուսանողք։ Խառնակութիւն չծագեցաւ բնաւ։ Ոստիկանութիւնն, ի սկզբան արգիլելէ յետոյ, թոյլ տուաւ այս ցոյցն, եւ ի փոխարէն ցուցարարներն ալ պէտք չթողուցին ոստիկանաց միջամտութեան։

— Կը հաստատուի թէ Վիլհէլմ Կայսր ամռան սկիզբն այցելութիւն պիտի տայ իւր մեծ-մօր, Վիքթորիա Թագուհւոյն։

—Նօ-, ռուսական թերթը, կ'ըսէ· «Անգլիական մամուլ լեզուն յայտ կուտայ մեզ թէ Լօրտ Սալզպըրիի դահլիճն Աֆղանստանի էմիրին վրայ փորձառար ճնշում մ'ի գործ պիտի դնէ, ի նպաստ խաղաղութեան, եւ հետեւապէս, հանդարտութիւնը չպիտի խռովի յԱսիա։»—Այս յոյս յայտնելով հանդերձ, Ռուսք այնպէս կը պատրաստուին Աֆղանստանի սահմանաց մօտ իբր թէ մօտալուտ լինէր պատերազմ մը։

—Փանամայէն հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ ջրանցքին բացման աշխատող շատ մը բանուորք ճամբուեցան այս օրերս, եւ միայն քիչ մը գործաւորք մնացին՝ այլ եւ այլ ճիւղերը քիչ շատ յառաջ տանելու համար։ Բայց մօտ ամսուն մէջ աշխատութիւնք բոլորովին պիտի դադրին։ Արձակեալ գործաւորք գացին Քիլի, արեւմտեան-Հնդիկ կղզիներն եւ ի Քոսթա Ռիքա։ Ձեռք առնուած զգուշական միջոցներու շնորհիւ, արձակեալ գործաւորք ո՛ եւ է խռովութիւն չյարուցին։ Ջրանցքին ատեթիւ Փանամայի պարանոցին մէջ իրենց բնակութիւնն հաստատած շատ մը մարդիկ կը վերադառնան յԵւրոպա եւ ի Միաց· Նահանգս։

—Վիլհէլմ Կայսր Մարքի դեսպանները ճամբեց՝ ամեն մէկուն զատ զատ նուէրներ տալէ յետոյ, եւ գերմանական դեսպանութեան մը ձեռամբ պիտի ղրկէ այն նուէրները զորս յատկացուցած է Մարքի սուլթանին։

—Վիեննա, 17 փետր·—Եկզարքին եւ Պ· Սթամպուլովի մէջ վէճն ի մօտոյ պիտի կարգադրի ի գոհութիւն պուլկար կառավարութեան։ Ճշմարիտ է թէ կղերն յոյժ թշնամի է Ֆերտինանտ Իշխանին, եւ ձեռքէն եկածը կ'ընէ՝ ժողովուրդը գրգռելու համար «օրթոտոքս հաւատքի թշնամւոյն» եւ «կաթոլիկութեան օժանդակին» դէմ· բայց կղերը չի յաջողիր ժողովուրդն սթափեցնել իւր անտարբերութենէն։ Ընդհակառակն Սոֆիայէ մամուլը նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսճուգի ժողովուրդը շատ թշնամական ընթացք մը բռնած է իւր Մետրապոլտին դէմ, զոր կ'ամբաստանէ՝ իբրեւ կուսակից ազգային ինքնօրինութեան թշնամւոյ։ Պուլկարական ուրիշ մեծ քաղաքաց մէջ եւս այս օրինակին հետեւողներ պիտի լինին հաւանօրէն։ Պուլկարք չեն մոռցած թէ յանցեալում իրենց Եպիսկոպոսք յաճախ վարչութեան կուսակից գտնուած են, եւ հետեւապէս դիւրաւ կը հաւատան Սոֆիայէ տարածուած լուրերն թէ Սինոդը ռուսական միջնորդութեանց գործիք է։ Մետրապոլիտք կարծածին չափ ազդեցութիւն չունին ժողովրդեան վրայ, եւ զարմանալի չէ որ Եկզարքն յանձնառու եղած է պուլկար կառավարութեան հետ համաձայնութեան գալ։ Առ Պ· Սթամպուլով ուղղած ծանուցագիրը շատ հաշտարար ոգւով խմբագրուած է։ Եկզարքը կ'առաջարկէ որ Եպիսկոպոսներուն թոյլ տրուի հաւաքուելու ի Սոֆիա կամ ի Թռնովա, պայմանաւ որ խոստանան լոկ եկեղեցական խնդրոց վրայ խորհրդակցիլ եւ եկեղեցական օրինաց չրջանակէն դուրս չելնել։ Կառավարութիւնը կը հաւանի, բայց սա պայմանաւ որ Սինոդը նախապէս յայտարարութիւն մ'ընէ ի նպաստ Իշխանին· որ ժողովրդէն ընտրուած է։ Այս յայտարարութեան ձեւն որոշել կառավարութիւնը կը թողու Եպիսկոպոսաց ողջմտութեան։ Ահա՛ այն կէտին վրայ բանակցութիւնք տեղի պիտի ունենան Եկզարքին եւ Պ· Սթամպուլովի մէջ տեղ, եւ կը յուսացուի թէ խնդիրն այս կերպիւ վերջ պիտի գտնէ, ի դերեւ հանելով ռուս գրգռիչներու յոյսերն, որք պուլկար կառավարութեան եւ կղերին վէճերէն օգուտ քաղելով Պուլկարիան խռովել եւ Ռուսիոյ փափաքանաց համաձայն վիճակ մը յառաջ բերել կը յուսային։ (Թայմս)

—) 5 (—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ՖԵՐՆԱՆՏ

Ըսինք արդէն, Մօռիս՝ Բլօդիլտի հետ ամուսնանալով, անոր նկատմամբ զուտ եղբայրական սէր մը միայն զգացած էր, եւ ամուսնութիւնն իրեն համար ո՛չ միայն վիճակահանութիւն մըն էր կամ երանութեան հնարաւորութիւն մը, այլ նաեւ բնական միջոց մը դադրեցընելու այն արկածախնդիր կեանքն որ զինքը կը մղէր յորձանքին մէջ, պարապ թողլով սիրտը։ Սակայն Մօռիս առաւելութիւն մը չահած էր ցայն վայր իւր ճանչցած կանանց հետ ունեցած յարաբերութիւններէն, այն է ճանչնալ մեծ փորձառութիւնը ծայրայեղ միամտութենէն բաժնող տարբերութիւնը։ Ուստի այն գորովը զոր կինը կը տածէր իրեն նկատմամբ, իրեն անծանօթ եղող տեսակ մը պարկեշտութեան եւ թարմութեան բուրմամբ համակեալ էր։ Սովորած լինելով գրեթէ ամեն օր տեսնել զնա, մինչեւ այն ժամանակ իւր աչքերն անոր վրայ կը յառէին առանց մասնաւոր յատկութիւն մը նշմարելու· բայց երբ միացան հանդիսաւորապէս, երբ քահանան Բլօդիլտի խօսեցաւ իւր պարտուցը վրայ, եւ Մօռիսի՝ իւր իրաւանցը վրայ, վայելքի գաղափարն իւր գլխէն սրտին անցաւ· երկչոտ փափաք մը ուսումնասիրելու մղեց զինքն եւ ուսումնասիրութիւնը ցոյց տուաւ նմա՝ յայնմ որ սահմանեալ էր իւր կենաց ընկերուհին լինելու՝ բնական չնորհքներ, ընտիր ձիրքեր, այնպիսի հեշտ եւ իրական քաղցրութիւն մը, որ երիտասարդն անակնկալ հաճոյք մը զգաց եւ վայրկենական այնպիսի պատրանքներ զգաց որ իւր կնոջ սիրահարուած կարծեց ինքզինքն։ Արդ, սիրոյ մէջ, ամենէն հանճարեղ իմաստասէրն իսկ դժուարաւ պիտի կրնայ որոշել սիրահարած ըլլալուն եւ ինքզինքը սիրահարուած կարծելուն միջեւ կեցած տարբերութիւնը։

Արդէն, նոր կեանքովը զոր կը վարէր Մօռիս, իւր սխալման մէջ պահելով զինքն, չատհանցած առաջին տպաւորութեանց յառաջ բերած ապշութեան յաջորդեց ինքզինքը կարգի բերող մարդու մը քմահաճոյքն։ Իտալիայէ վերադարձին, Մօռիս դղեակը վերանորոգուած գտած էր, եւ պարտէզն իւր իսկ գծած յատակաձեւին համաձայն զարդարուած։ Այն ժամանակն էր որ ընտանեկան հին կարասիներն ի բաց թողուց, եւ Բարիզի լաւագոյն օթոցարարք կոչուեցան իւր բարեբաստիկ կենաց բոյնը պատրաստելու համար· նախ եւ առաջ տը Վառէն փոքրիկ տունէն սկսաւ, ուր վեր ի վայր ըրաւ ամեն բան, այնքան երջանիկ էր անցեալը քանդելով՝ ապագայն կառուցանելու համար։ Ժամանակը չէր բաւեր իրեն ամեն բան տեսնելու, ամեն բան սանձելու, ամեն բան ընտրելու եւ ամեն բան քննելու համար։ Իւր մօրը խրախուսանօք եւ հարստութեանը շնորհիւ, որ թոյլ կուտար նմա բոլոր քմահաճոյքները գոհացնել, անդադար կը պահէր հոգւոյն պայծառութիւնն ու պատրանքները։ Տանը նորոգութիւնն աւարտելէն յետոյ, կարգն եկած էր Ֆօնթընէյի դղեկին։ Մօռիս, ինչպէս տեսանք, սիրուն ամարանոց մը դարձուցած էր զայն, այնպէս որ ամուսնութեան երեք տարիներու երկուք ու կէսը սահած էին ուղեւորութիւններով ու շինութիւններով եւ երանութեանց մէջ, ու բնաւ երբեք ամենաթեթեւ ամպ մը չէր եկած մթագնել իրենց ամուսնական պայծառ երկինքն ու գրեթէ փայլուն հորիզոնն։

Կատարելապէս երջանիկ էր Բլօդիլտ։ Մանաւանդ վերջին վեց ամսոյ մէջ Մօռիսի, եթէ ոչ սէրը, խնամքներն գոգցես կրկնապատկուած էին իրեն համար։ Իրաւ է թէ աւելի յաճախ դուրս կ'ելնէր նա, բայց ամեն վերադարձին ձեռնական զարդ մը, գեղեցիկ ջրաներկ մը, կամ հրաշալի գոհար մը կը բերէր իւր հետ։ Մնաց որ պատրուակներ չէին պակսեր։ Հարկ էր Լորտ Ս· · ի տունը երթալ զինավարժութեան համար, ի Բուվրէյ որսի հրաւիրուած էր Լ· կոմսին հետ, եւ կամ Կ· · դքսին հետ պիտի ընթրէին ի Քաֆէ տը Բարի· բաց յայսցանէ, Ճոքէյ Քլիւպէն կը վերադառնար, այդ յաւիտենական եւ սքանչելի մեղսակիցն բաժնուող սիրահարաց կամ ձանձրացող ամուսիններու։ Բլօդիլտ կ'ընդունէր բոլոր այս պատճառներն, զորս եւ ոչ իսկ կը հարցունէր։ Իւր կեանքը կը սահէր քաղցր, հանդարտիկ, միօրինակ, առանց նուաղման եւ առանց յուզման, առանց կասկածի եւ առանց ձանձրոյթի։ Երբ հարկ ըլլար ընկերութեանց մէջ մտնել, միթէ ամուսինը միշտ հոն չէ՞ր զինքն առաջնորդելու համար, եւ ընկերութեանց մէջ չէ՞ր երեւնար նա միշտ Մօռիսին զոր ճանչցած էր կնաչաճոյ եւ փութկոտ։ Զինքը շրջապատող բոլոր կանայք կ'ըղձային իրեն այնքան գեղանի տեսնելով զինքն եւ կարծելով որ այնքան կը սիրուի իւր ամուսնէն։ Տիկին տը Նէօյի իւր ազգականուհին, ամենէն անգութ եւ ամենէն անողոք գուշակիչն այն մանր գաղտնեաց որք կնոջ մը սիրտը կը չարչարեն, միթէ չէ՞ր գար տեսնել զինքը տասնեւհինգ օրը մի անգամ, առանց բնաւ աւելի գտած լինելու իւր ամուսնոյն մէկ յոռի վարմունքն իմացնելու։ Ուրեմն կատարելապէս երջանիկ էր Բլօդիլտ։ Տիկին տը Պառթէլ ալ ամեն անգամ Մօնժիռոս կուգար տեսնելու չէր դադրեր ցնծութիւն յայտնելէ այն իմաստուն խորհրդոյն համար որով ամուսնացուցած էին երկու երիտասարդները։

Այսպէս ներքին երանութեան այն կէտին հասած էին որ կ'զգային թէ այլ եւս չէր կրնար աճիլ այն, երբ յանկարծ անհուն փոփոխութիւն մը նշմարեցին Մօռիսի բնաւորութեան մէջ։ Անմտադիր եղաւ, ապա մելամաղձոտ· յետոյ սաստիկ ծիւրութեան մը մատնուեցաւ որուն դէմ եւ ոչ իսկ մաքառել փորձեց, եւ զոր չկրցան փարատել ոչ մօրը խնամքներն ոչ ալ կնոջը գգուանքները։ Տակաւ առ տակաւ այս անուժութիւնը բուռն մաղձոտութիւններ պատճառելով, բժիշկ բերել տուին։ Տօքթօրն առաջին ակնարկով ըմբռնեց թէ անբուժելի հիւանդութեանց վտանգաւոր հանգամանքն ունէր Մօռիսի հիւանդութիւնը։ Չծածկեց տիկին տը Պառթէլէ թէ բարոյական ծանր յուզում մը սկզբնապատճառ եղած էր այդ ախտին։ Տիկին տը Պառթէլ՝ Մօռիսն հարցաքննեց, այնպէս ինչպէս պիտի հարցաքննէր դպրոցական եղած ժամանակն, ամեն մայրերու նման կարծելով որ զաւակները գաղտնիք չեն կրնար ունենալ իրենց համար· սակայն Մօռիս, ի մեծ զարմանս պարոնուհւոյն, գաղտնիքը պահած էր, ուրանալով թէ գաղտնիք մը կայ։ Վերջապէս այն կէտին հասած էր որ իւր վիճակը ծանր մտահոգութիւններ կը պատճառէր, ինչպէս տիկին տը Պառթէլ պատմութեան սկիզբն յայտնեց Մօնժիռու կոմսին, մտահոգութիւնք որոց դուցէ մասնակից չէր լիներ ատենակալն այն սրտագին համակրանօք զոր պարտք կը դնէին իւր վրայ զինքն այդ ընտանեաց հետ միացնող գաղտնի կապերը։

Արդարեւ, իւր ժամանումէն ի վեր ի Ֆօնդընէյ-օ-Ռօզ եւ այն աղերսէն յետոյ զոր ուղղած էր իրեն տիկին տը Պառթէլ խնդրելով որ ամբողջ օրն եւ յաջորդ առաւօտն իրենց զոհէ, կոմսը մտադրաւ կ'երեւէր։ Իրաւ է թէ այդ մտադրութեան չարժառիթը կրնար լինել Մօռիսի հիւանդութիւնն ինչպէս նաեւ օտար պատճառ մը, բայց այս՝ յոյժ օտարոյ, եւ ակներեւ էր որ այդ մտադրութեան որ բոլորովին վրիպած չէր տիկին տը Պառթէլի աչքէն, տարբեր գոյնով պիտի երեւնար իրեն, եթէ հեզ կինն անձնական ծանր մտահոգութեամբ մը պաշարուած չլինէր։

Երբ դահլիճն հասան, կոմսը նստեցուց եւ խօսքը դարձունելով այն մայրական մտատանջութեանց վրայ որք պահ մը պաշարած էին իւր միտքն, առանց սակայն բոլորովին վանել կարենալու անոր բնական եղող թեթեւութիւնը·

—Կ'ըսէի ուրեմն, բարեկամս, չարունակեց, թէ Բլօդիլտ հրեշտակ մ'է։ Ցիրաւի շատ լաւ ըրինք զանոնք ամուսնացնելով։ Եթէ գիտնայիք թէ ի՛նչ խանդաղատական խնամքներ կը տանի իւր ամուսնոյն· եւ մեր Մօռիսն ալ ի՛նչպէս կ'արգահատի այդ խնամքներէն· ի՛նչպէս յուզեալ է իւր ձայնն երբ շնորհակալութիւն կը յայտնէ նմա· ի՛նչ խորին չեշտով կ'ըսէ նմա, երկու ձեռքերէն բռնելով· «Իմ բարեխնամ Բլօդիլտս», կը մեղքնամ զքեզ, ներէ՛ ինձ»։ Ո՛հ, այժմ կ'ըմբռնեմ այս բառերը զորս կ'արտասանէր անդադար· գիտենք թէ ի՛նչ բանի համար ներողութիւն կը խնդրէ։

—Բայց ես, վրայ բերաւ Պ· Մօնժիռու, ոչինչ գիտեմ, եւ որովհետեւ զիս փոր դրին իրողութիւնն իմացնելու համար, կը յուսամ, սիրելի բարեկամուհիս, որ կը հաճիք զուլել ձեր յուզումն եւ քիչ մը կարգ դնել ձեր մտածմանց որպէս զի մինչեւ վերջը հետեւինք անոնց։

—Այո՛, իրաւունք ունիք, յարեց տիկին տը Պառթէլ· ուղղակի խնդրոյն մէջ մտնենք։ Մտիկ ըրէք ինձ ուրեմն։

Այս պատուէրը նոյնքան անօգուտ էր որքան խոստումն աւելորդ։

(Շարունակելի)

Իտալեան կառավարութիւնն 250 հազար ֆր. յատկացուց՝ առժամապէս ապրեցնելու և յԵւրոպա վերադարձնելու համար 1,500 իտալացի գործաւորներ որք կ'աշխատէին ի Փանամա, 1,200 գործաւորներն ի Քոսթա Ռիքա, և ուրիշներ որք Պրազիլիոյ մէջ կ'աշխատէին, և ամէնքն ալ պարապ են այժմ։

—Հնդկաստանէն անգլ. լրագրաց քաշուած հեռագրեր կը հերքեն ռուս լրագրաց լուրը թէ Աֆղանստանի էմիրը ռուսական երկիր արշաւել կը պատրաստուի։ Էմիրը թէև Աֆղանեան Թուրքաստան գացած է, բայց իր իշխանութիւնը վերահաստատելու նպատակաւ է միայն, և իր պատրաստութիւնք Իսհաք Խանի վերադարձն արգիլելու համար են։

— Զարը վերջնապէս ընդունեց Թոլսթոյ կոմսին հանրածանօթ ծրագիրը՝ գաւառային ժողովները սեղմելու մասին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. Պատրիարքարանէն հրահանգ ղրկուած է Սեբաստիոյ Առաջնորդ. Գեր. Պետրոս Սրբազանի որ ի Շապին-Գարահիսար երթալով, քննութիւն մը կատարէ ազգային գործոց կացութեան վրայ։

Տրապիզոնէն կը գրեն մեզ փետրուար 6 թուականաւ.

Գեր. Համազասպ Ս. Հօր իր վերջին քարոզներու մէջ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան մասին տուած հրահանգներն ու պատուէրներն այնքան սիրով ընդունեցան ժողովրդեան կողմանէ, որ փետր. 5 կիրակէ օր մինչև ցարդ խիստ հազուադէպ կերպիւ տեղի ունեցած օրինաւոր ու բարեկարգ քուէարկութիւն մը կատարուեցաւ. ընդամէնը 307 քուէարկուք ներկայացան և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ Ս. Թագաւոր Թաղի Թաղ. Խորհրդոյ անդամ ընտրուեցան հետևեալք.

Մեծ. Տեարք՝

Ս. Թարաքճեան, Ա. Քէրէստէճեան, Ն. Սագրզլեան, Յ. Թէմիլեան, Գ. Աճեմեան, Յ. Արսլնեան, Ա. Քույումճեան, Յ. Ճինկէօզեան, Յ. Չըլըօղլուեան։

Բարիզէ կը գրեն մեզ թէ Գեր. Խորէն Արքեպիսկոպոսի և իր բարեկամին տաղանդաւոր հայագէտին աշխատասիրած ֆրանսահայ մեծահատոր բառգիրքն, արդիւնք քառորդ դարու անխոնջ և յարատև վաստակոց, ի մօտոյ տպագրութեան պիտի յանձնուի։

Կ'իմանանք թէ Մանչէսդրի Հայոց հոգևոր հովիւ Գեր. Սուքիաս վարդապետ Պարոնեան այս տարի ի գլուխ կը հանէ իր պատմական հմտալից գործն ի մասին վաւերականութեան Մովսէս Խորենացւոյ պատմութեան։

Էնիի-Գարուի Թաղական Խորհուրդն հետևեալը կը ղրկէ մեզ ի հրատարակութիւն.

«Ըստ խնդրանաց Խորհրդոյս և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեան համաձայն՝ հրաւիրեալ է Գեր. Տ. Մելքիսեդեկ Ս. Արք-Եպս. Մուրատեան յառաջիկայ կիրակէ օր, փետր. 12, Ս. Սահակ Պարթևի Հայրապետի տօնախմբութեան առթիւ Ս. եկեղեցւոյս մէջ քարոզ խօսիլ ի հոգևոր մխիթարութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան։»

Այս առթիւ կ'իմանանք թէ յատուկ մասնախմբի մը ձեռօք, յաւուր Պատարագին, սեղան մը պիտի դրուի տեղւոյն ազգային վարժարանի սրահին մէջ, որում հրաւիրեալ են բազմաթիւ ազգայինք, երեսփոխանք, գրագէտք, ուսուցիչք, ևն։

Վաղը կիրակի Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ օծման տարեդարձը լինելով տեղւոյն քարոզիչ Արժ. Վահան վարդապետ Ցակոբեան Պատարագ պիտի մատուցանէ նոյն եկեղեցւոյն մէջ։ Պատարագէն յետոյ հոգեհանգստեան պաշտօն ևս պիտի կատարուի։

Նոյնպէս Ալէաթճեան Գեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս ևս վաղը հանդիսաւոր Պատարագ պիտի մատուցանէ Գումգաբուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն մէջ։

Այս գիշեր է որ տեղի կ'ունենայ ի Գատը-գիւղ Արամեան վարժարանի ի նպաստ կազմակերպեալ ընտանեկան պարահանդէսն, ընդ հովանաւորութեամբ Վսեմ. Աբիկ էֆէնտի Ունճեանի։ Կարգադիր Մասնախումբն որ գիւղին երիտասարդներէն կազմուած է, ամէն ջանք ի գործ դրած է՝ այս ընտանեկան պարահանդէսն եզական ընծայելու համար իր տեսակին մէջ։ Պարահանդէսին յաջողութիւնն այժմէն ապահովեալ է լիովին։

ՆԱՂԻԿ ՄԱՆԿԱՆՑ երրորդ թիւը կը պարունակէ. Օրոր Մանկիկին (Ռ. Յ. Պէրպէրեան) — Խարուղ ուսանողները. — Նոր վարժապետը. — Դատրիկ, ի՞նչ է Աստուած, քերթուած 'Թարգմ.' յիտալերէնէ [illegible]) — Ծաղիկ (Դէ..) — 1889ի Փարիզի արուեստահանդէսն և Էյֆէլի աշտարակը (Սեպուհ Մ...) Հոյակ ([illegible]) Խնդիրք և Հանելուկք։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ

Ակնայ Աղուէլէս գիւղի Վարագայ Սանուց և ի Գումգաբու հաստատեալ Ուսումնասիրաց Ընկերութեանց ի նպաստ կազմուորեալ թատերական ներկայացումն տեղի պիտի ունենայ վաղը գիշեր Շահզատէ պաշի Օսմանիէ թատրոնին մէջ։ Կարգադիր Մասնախումբն ամէն նախապատրաստութիւն տեսած է սոյն ներկայացման կանոնաւորութեանն ու յաջողութեան համար։

Ներկայացուելիք խաղն է ՆԵՐԿՈՒ ՈՐԲՈՒՀԻՔ, թատերգութիւն ութ արարով, և զաւեշտ մը։

Ա Զ Դ
«ՔՆԱՐ» ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կը ծանուցանէ ընկերութեանս անդամոց թէ երկուշաբթի 13/25 փետրվարի երեկոյեան համար որոշեալ երաժշտական երեկոյթն յետաձգուած է՝ բարենպաստ հաստատութեանց ի նպաստ յառաջիկային տրուելիք նուագահանդէսի մը համար Մասնաժողովին բանակցութեանց պատճառաւ։

Հետևաբար արտաքոյ կարգի փորձերը տեղի չպիտի ունենան, և կը հրաւիրուին անդամք երկուշաբթի երեկոյ ներկայ գտնուիլ Ազգ. Արհեստանոցի սրահին մէջ ըստ սովորութեան։

ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎ ՔՆԱՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
10/22 փետրվար

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ
Ի ՆՊԱՍՏ
ՄԻՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅՈՑ

Շաբաթ, Փետրվար 18/2 Մարտ 1889
Երեկոյեան ժամը 4ին
Ի ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱՅԻ

ՄՈՒՏՔ ՄԷԿ ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

ԱՆԴԱՄՔ ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՄԱՍՆԱԽՄԲԻ
ՏԵԱՐՔ

Ֆօսթէր Մ. Հ., Ընդհ. Տնօրէն Օ-Ք. Կ. Պանքայի — Նախագահ
Մաքսուտ Սիմոն պէյ — Փոխ-Նախագահ
Ազարեան Ժօզէֆ — Գանձապահ
Սրվաճեան Կարապետ էֆ. — Քարտուղար
Ասլանեան Մանուկ
Ասատրճեան Պօղոս
Բալթաճեան Կարապետ
Բօրթուքալ Միքայէլ էֆ. Տնօրէն Երկրագործական Պանքայի
Գաղաւեան Համբարձում
Եուսուֆեան Տիգրան էֆ. Անդամ Առևտր. Ա. Ատենի
Զօհրապ Գրիգոր
Էգնայեան Կարապետ
Թաշճեան Սարգիս
Թաշճեան Յակոբ
Թօրոսեան Յովհաննէս էֆ. [illegible] Դատաւոր Պոլսոյ Ներքին Դատարանի
Թոփալեան Գէորգ
Իպրահիմ պէյ Ա. Թարգմ. Արտ. Գործոց Նախարարութեան
Լէօն պէյ Դէր. Տնօրէն «[illegible]» [illegible]
Խումարեան Կարապետ էֆ. Անդամ Քրէական Ատենի
Կիւլպէնկեան Կիւլպէնկ
Միւնիր պէյ Ընդհ. Քարտուղար Արտ. Գործոց Նախարարութեան
Յովակիմեան Գառնիկ
Նուրեան էֆ. Անդամ Պետ. Խորհրդոյ
Ունճեան Աբիկ էֆ.
Պալտասարեան Օհան էֆ. Տնօրէն Հաշւ. Դիւանի Արտ. Գործոց Նախարարութեան
Պէրպէրեան Պետրոս էֆ.
Պօյաճեան Յովհաննէս

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Շազըր Թէքքէի կից Էրթողրուլ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին սովորական հանդիսիւ նոյն մզկիթը գնաց և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Սէլամլըքի հանդէսը դիտելու եկած էին իտալական դեսպանն, դեսպանուհին և առաջին թարգմանը, անգլիական դեսպանուհին ու աղջիկը, սերպիական դեսպանն ու դեսպանուհին և աւստրիացի, գերմանացի ու սպանիացի զբօսաշրջիկներ։ Ասոնցմէ ոմանք սենեկապետի մը միջոցաւ մեծարուեցան յանուն Վեհ. Սուլթանին։

ԲԱԹՈՒՄԻ ՏՈՒՐՔԸ

Ռուսական դեսպանատունը նախընթաց օր Բ. Դրան մատուցեր է ծանուցագիր մը ի պատասխանի այնմ զոր կայսերական կառավարութիւնն ուղղած էր նմա անցեալ երկուշաբթի և որուն ամփոփումը հրատարակած էինք։ Գրեթէ մի և նոյն ժամուն, ֆրանսական դեսպանատունն ևս արտաքին գործոց նախարարութեան կը յանձնէր ծանուցագիր մը, յորում կը ներկայացնէ իր առարկութիւնները Բաթումի տուրքի հաստատման մասին։

* * *

Կայս. Իրատէ մը հրամայած է որ Բաթումի տուրքի վարչութիւնը տարեկան 60,000 ոսկւոյ չափ գումար մը վճարէ Քաղաքապետութեան, իբրև փոխարէն այն հասոյթից զորս այս վերջինը կ'առնէր արհեստական և այլ տուրքերէ և զորս այլ ևս չպիտի կրնայ առնուլ Բաթումի տուրքի գանձմամբ։ Բ. Դուռը կայս. նոյն Իրատէն հաղորդած է Նիւթական Նախարարութեան որ այժմ կը խորհի Քաղաքապետութեան այդ իրաւունքն ապահովելու միջոցներուն վրայ։ Այս պահուս Նիւթական Նախարարութեան և Քաղաքապետութեան միջև բանակցութիւնք կը կատարուին այդ գումարը Բաթումի վարչութեան կողմէ մինչև յունիսի վերջն հատուցանելու խնդրոյն վրայ, որովհետև Քաղաքապետութիւնը մինչև նոյն ամիսը կը հաւաքէր իր տուրքերը և կը գործածէր իր շինութեանց և մանաւանդ յիմարանոցին, կանանց հիւանդանոցին, անկելանոցին, կազարանին և այլ անհրաժեշտ ծախուց։

Հաքիքաթ, ուրկէ կը քաղենք այս տողերը, կը յայտնէ թէ Նիւթական Նախարար Վսեմ. Ցակոբ փաշա հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու վրայ է Բաթումի վարչութեան կողմէ Քաղաքապետութեան հատուցանելի գումարին ժամանակին ու վճարման եղանակին որոշելու համար, որպէս զի Բաթումի գրութեան պատճառաւ Քաղաքապետութիւնն ո և է վնաս չկրէ։

— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

Եւրոպական կառախումբն երէկ ժամ 7 ½ ին հազիւ հասաւ ի Սիրքէճի, որովհետև Չէքմէճէօյի շրջակայքը տեղացած ձիւներու և յորդահոս անձրևներու պատճառաւ գծերը ջուրի մէջ մնացած էին։ Ընկերութիւնը նոյն գիւղի շրջականերէն 300 ի չափ գործաւորներ հաւաքած է, որք ճամբաները բանալու կ'աշխատին։

Եւրոպական կառախումբն, որ երէկ գիշեր Սիրքէճիէն պիտի մեկնէր, այս պատճառաւ յետաձգուեցաւ։

— —

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Հաքիքաթ կիմանայ թէ Շիրքէթի վարչութիւնը կը բանակցի եղեր Ծովային Նախարարութեան հետ՝ նոր գրութեամբ վերաշինելու համար կամուրջին այն մասերն ուր կը մօտենան իր շոգենաւք։

— —

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Դատական նախարարութիւնն հրահանգ ուղղեց ամէն կողմ՝ ժամանակին տեղեկագրել դատի ենթարկուած դատական պաշտօնէից ներկայամբ կատարուած դատաստաններու արդիւնքն, որովհետև վճռակագրական դիւանն, ըստ օրինի, կ'արձանագրէ այն պատճառներն որով դատական պաշտօնեայք դատի ենթարկուած են, և հետևաբար այդ առթիւ եղած յետաձգմունք անկատար կը թողուն վճռակագրական արձանագրութիւնները։

— —

ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Իզմիտ-Էնկիւրիի գծին շինութեան համար Տեօյչ Պանքի և Պ. Բիրըրն և Սրնի ներկայացուցած անգլիական խմբին միջև վերջնական համաձայնութիւն գոյացած լինելու զրոյցը սխալ է։ Այդ ձեռնարկուաց հետ ոչ մէկ համաձայնութիւն եղած է, և շինութեան խնդիրն այն ատեն միայն վճռականապէս պիտի լուծուի, կամ Պ. Բիրըրնի, կամ Պ. Վիդալի և կամ ուրիշ որ և է ձեռնարկուի հետ, երբ Փոքր-Ասիոյ Երկաթուղեաց Ընկերութեան երկրաչափներուն կատարած ուսումնասիրութիւնք բոլորովին աւարտին և վաւերացուին Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն, ըստ Պայմանագրութեանց տեսակին։

— —

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Զինուորական բժշկական վարժարանին տնօրէն Տօքթէօր Սաիտ փաշա հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու վրայ է այդ վարժարանն աւելի ևս բարեկարգելու և աշակերտաց թիւն աւելցնելու համար։

ԿԱՏԱՂՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀ ՄԸ

Ծանուցած էինք երէկ թէ Աբեւերեան Ակումբին սեղանապետ Պ. Անթուան Տէլլա-Թօլլա կատղած շունէ մը խածուած լինելով, չորեքշաբթի օր մեռած էր ահալի տանջանաց մէջ։ Այս մասին հետևեալ մանրամասնութիւնները կը կարդանք Լ. Հէրըլտի մէջ։

Անցեալ դեկտեմբեր 22 ին Պ. Տէլլա-Թօլլա սրունքէն խածնուած էր իր սեփական շունէն, զոր ուրիշ որսորդի մը յանձնած էր և որ կատաղութեան յայտնի նշաններ ցոյց կուտար։ Թէև մեծ ակը մը ունէր այդ շան համար, սքանչելի անասուն մը, այլ այդ պարագայից մէջ առանց վարանելու իր ձեռքով սպաննած էր զայն, դժբախտութեան մը առաջքն առնելու համար։ Ալպա, ա՛լ չմտածեց այս բանին վրայ, նմանապէս բնաւ կարևորութիւն չտալով անասնոյն խածուածքին։ Մինչև վերջին օրերս, իր առողջութիւնը լաւ էր. միայն թէ կարելի էր փոփոխութիւն նշմարել իր բնաւորութեան մէջ, որ սովորաբար բարեհամբոյր և զուարթ էր, դաժան ու ցասկոտ եղած էր։ Կ'ըսեն թէ քանի մը օր առաջ իր պաշտօնէն հրաժարիլը ուրիշ պատճառ չունէր, զի Ակումբին մէջ ամէն ոք կը սիրէր ու կը յարգէր զինքն իր պարկեշտութեանն համար։ Վերջապէս, երկուշաբթի առտու, ամփոփուելու գնացած ատեն, հիւանդութիւնն երևան եկաւ իր վրայ։ Ջրին մօտեցած ատեն, յետս ընկրկեցաւ՝ սարսափի աղաղակ մը արձակելով։ Ճակատին զարկաւ, այն ատեն միայն հասկնալով թէ իր շունը կատաղութեան ժահրը ներմուծած էր յինքեան։ Սակայն դուրս ելաւ, գնաց տեսնել բժիշկ մը, որ, բնաւ մտքէն չանցունելով թէ կատաղի մարդու մը հետ է իր գործը, անմիտ դեղ մը տուաւ նմա. յետոյ, իր գործերով պարապելէ վերջ, հիւանդը տուն դարձաւ, և այն ատեն ահա տագնապներն սկսան։ Զէքոս փաշա, Զամպաքօ փաշա, Տր. Սփէգուլի և ուրիշ շատ բժիշկներ բերել տրուեցան. ամէնքն ալ յայտարարեցին թէ ալ բնաւ յոյս չկար ազատելու տարաբաղդն, որ այսպէս իր բաղդին թողուեցաւ։ Դեռ երկու օր ապրեցաւ, և անոնք որք զինքը կը խնամէին, կ'ըսեն թէ անհնար է նկարագրել այդ քառասուն ութ ժամուան մէջ քաշած տանջանքն։ Իր տագնապներն ահալի էին, և, այդ վայրկեաններուն, խոհեմութիւն չէր իրեն մօտենալ։ Հրաշքով է որ իր կինը կրցաւ ազատիլ զինքը խածնելու համար ամուսնոյն բրած փորձերէն. Նոյն իսկ մինչև անդուղը եաւեէն վազեց, և, խեղճ կինն այժմ ներկուզալի վիճակի մը մէջ կը գտնուի, իր կրած սարսափներուն պատճառաւ։ Չորեքշաբթի երեկոյ տագնապները ծայր աստիճանին հասած էին. յայնժամ հինգ բեռնակիր բերել տուին որք յիմարաց քօթանակին անցուցին իրեն, և մաքառմանը մէջ, հիւանդն անմիջապէս միայն բազուկը խածաւ։ Ի մի բան, մահը զոր բարձրաղաղակ կը խնդրէր, եկաւ վերջապէս ազատել զինքն, և չորեքշաբթի օր կէս գիշերուն, տարաբաղդն հոգին կ'աւանդէր։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ նախընթաց օր, ի ներկայութեան բազմաթիւ բարեկամաց և ծանօթներու։

Կ. Պոլսէն յՕտէսա ձգուած ընդծովեայ հեռագրական մալուխին Նորոգումն աւարտած լինելով, «Սև ծովու հեռագրական անգլիական ընկերութիւնը» կը ծանուցանէ թէ հեռագրական հաղորդակցութիւնը վերահաստատուած է։

—Պ. Գօնգանկէն Բաշէֆ, որ 1887ին յԵւրոպա պտըտող պուլկար պատգամաւորութեան անդամներէն մին է, մայրաքաղաքս եկած է։

—Տէրքոսի Ջրի ընկերութեան ընդհանուր տնօրէն Պ. Լըզալ հրաժարական տուած լինելով, Բարիզի Վարչական խորհուրդն ընդհանուր տնօրէն անուաներ է զՊ. Սէլիէ։ Պ. Լըզալ Բարիզ պիտի վերադառնայ իր կնոջ հետ որ հիւանդ էր միշտ, չկրնալով տանիլ Կ. Պոլսոյ յարափոփոխ կլիման։

—Պ. Բիքման, որ անցեալ ձմեռ Բերայի Նոր Թատրոնին մէջ քնէութեան հետաքրքրաշարժ ներկայացումներ տուած էր, յանկարծամահ եղեր է ի Տիֆէ (Թըրանսա)։

—Ժամագործ Հաֆըզ Ահմէտ էֆէնտի նախընթաց առաւօտ Հօճա-Փաշայի (Պոլիս) բանիքէն դուրս կ'ելնէր, երբ յանկարծամահ գետին փռուեցաւ։

—Երէկ բանջարեղէն բեռցած նաւակ մը, որ Պէյքօզէն Պոլիս կուգար, Գուլէլիի առջև ջուր առաւ և ընկղմելու մօտ էր՝ երբ Անատոլուգաւաղի նաւավարք օգնութեան փութալով նաւավարն ազատեցին։

—Սկիւտարի հեռագրատունն, որ բաւական հինցած է, ի մօտոյ պիտի նորոգուի։

—Լայտի շոգենաւ մը երէկ Թրիէստէէն մայրաքաղաքս բերաւ 40կ անտուկ մավզերեան հրացան, որք ուղղակի Թնդանօթարանի յանձնուեցան։

—Թարիք ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Սկիւտարի և Գատըգիւղի կառապաններուն և ձիավարներուն վրայ որք մէկ քանի օրէ ի վեր հարաւային սաստիկ հովէն օգտուելով որոշեալ գներու եռապատիկը կը պահանջեն ուղևորաց փոխադրութեան համար։

—Բաղէշէն կը գրեն թէ նահանգին Սասսուն գաւառակի գայմագամն յաջողած է ձերբակալել մէկ քանի դրամանենգներ, որք Ղալէ կոչուած ոսկիներու կեղծը շինած էին երեք հարիւր հատի չափ։

—Ոստիկանութիւնն երէկ ևս ութ չարագործներ աքսորեց հեռաւոր վայրեր։

—Պրուսայի նահանգին Էվգաֆի հաշուակալ Հաճի Օսման էֆէնտի երէկ իր պաշտօնատեղին ուղևորեցաւ։

—Արտաքին գործոց նախարարութեան հիւպատոսական դիւանին քարտուղար Ռահիմ պէյ ծրագիր մը մատուցած է այն յանձնաժողովին, զոր Առևտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը կարգած է ձկներու սերունդն աճեցնելու նպատակաւ։

—Ի Մահմուտ-փաշա բնակող անձ մը չորեքշաբթի օր քանի մը բաներ գնած և բեռնակիրի մը յանձնած էր։ Ճամբան, բեռնակիրը կ'անհետանայ հետն առնելով տանելով իր բեռը։ Նախընթաց օր, այս գողութեան զոհը դիպուածաւ կը հանդիպի իր գողին ի Սուլթան-Պէյազիտ, անմիջապէս օձիքէն կը բռնէ և ոստիկանութեան կը յանձնէ։

—Անաստաս անուն մարդ մը, գինեվաճառ ի Ղալաթիա, նախընթաց օր ի Սիրքէճի պանդոկի մը սենեկին մէջ փակուելով, ըեվոլվէրի հարուած մը կը պարպէ ինք իր վրայ։ Պայթման ձայնէն, դրացիներն անմիջապէս լուր կուտան ոստիկանաց, որք նոյն հետայն հասնելով կը տեսնեն թէ Անաստաս ինքզինքը վիրաւորած էր և եղ։ Ըստ որում հաստատուեցաւ թէ իր մտաւորական կարողութիւնները խանգարուած էին, յիմարանոց փոխադրեցին զինքը։

—Տրապիզոնի լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ նահանգին Թոնիա գիւղախմբին գիւղերէն միոյն մէջ Հաճի Մէհմէտ անուն դրամանենգ մը, որ իր տան մէջ յատուկ գործիներու միջոցաւ կեղծ ոսկիներ կը շինէր, ձերբակալուեր և դատական իշխանութեան յանձնուեր է։

—Այտընի նահանգին կեդրոնական նախնական դատարանին նօտար անուանուած է առևտրական դատարանաց գործադիր ճիւղին պաշտօնեայներէն Մուսթաֆա Նաիլի էֆ., որ արդէն իր պաշտօնատեղին ուղևորուած է։

—Այս առաւօտ Սկիւտար Պիլպիլ Տէրէսի ձորին ջուրերուն մէջ մարդու մը դիակը գտնուեցաւ։ Կը կարծուի թէ երէկ գիշերուան յորդահոս անձրևի ատեն ձորին մէջ ինկած լինելով հեղեղանման ջուրերուն մէջ խեղդուած լինի։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Այս գիշեր տեղի կ'ունենայ, ի Նոր Թատրոն Բերայի, Ղալաթիոյ Ցունական վարժարանաց ի նպաստ կազմակերպեալ մեծ պարահանդէսն, ընդ հովանաւորութեամբ Վսեմ. Միւնիֆ փաշայի։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 22 փետր.

Պ. Սփիւլէ արտաքին գործոց նախարար անուանեցաւ։

Լոնտոն, 22 փետր.

Խորհրդարանին բացումը տեղի ունեցաւ այսօր միջօրէին յետոյ։

Գահաճառը կը հաստատէ թէ կառավարութիւնը սիրալիր յարաբերութիւններ կը սատէ բոլոր տէրութեանց հետ, այլ թէ Եւրոպիոյ սպառազինմունք կը հարկադրեն զԱնգլիա աւելի մեծ զգուշութիւններ ձեռք առնուլ։

Պուքրէշ, 22 փետր.

Երեսփոխանաց ժողովը քուէարկեց որ Պ. Պրադիանոյի նախորդ պաշտօնական նախարարութիւնը դատի կոչուի։

Իսմայիլիա, 22 փետր.

Փետրվար 11 էն 20 Սուէզի ջրանցքէն անցնող նաւուց թիւն է 111 և տասնօրեայ հասոյթն 2,009,000 Ֆրանք։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 11 փետրվար
Դահեկան

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքային)	110 7/8
3 » » (վճռական)	110 1/4
3 » Բարիզի (պանքային)	22 90
» » » (վճռական)	22 97 1/2

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միջաց.	Սէրի	17 13 1/2
Զօրաւոյն գոցուելէն վերջը	»	17 14
Բերայի մէջ		— —
Առաւօտուն բացուեցաւ		17 14
Կէս օրին	»	17 14

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	42 28
Այս առաւօտ	42 30
Կէս օր	42 30

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն	Ա.	Սէրի	28 20
»	Բ.	»	16 20
»	Գ.	»	17 15

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լր.		4 19
Քրէտի ժէնէրալ	Օսմ.	»	9 1
Պանք տը Գօնս.	»	»	7 26
Սօս. Շանտ է վակեօր	»	»	4 36
Թրամուէյ	»	»	477 1/2
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.		48 62 1/2
Օպլիկասիօն տը Բրէօրիթէ			— —
Բաժնեթուղթ Լավրիոնի	»		110

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 22 փետրվար ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ			99 1/4
Օսմ. »	Սէրի Դ.	բացուեցաւ	15 [illegible]
» »	»	գոցուեցաւ	15 5/8
» »	»	Ա.	28 1/4
» »	»	Բ.	16 1/4
» »	»	Գ.	15 3/8
Օթոման 1871			87 1/4
փոխառութիւն 1877			99
Պանք Օթօման			11 1/2
Ռուսական փոխառ. 1873			102 1/8
Եգիպտական միացեալ (ինիֆիյէ)			86 5/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)			103
Տայրա Սանիէ			82 1/4
Տօմէնիալ փոխառ. Ռօչիլտ			102 1/4
Հունգարական ոսկեթուղթ 4 %			— —
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ			25 51 1/2

Վիեննա, 22 փետրվար ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 45
Օսմանեան երկաթուղի	23 20

— —

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 22 փետրվար ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	84 15
Օսմանեան քօնսօլիտէ	գործ չկայ
Եգիպտական	439 37 1/8

ԾՆՆԴԵԱՆ ԸՆԹՐԻՔ ՄԸ

«Այո՛... քիչ մ'ալ խօսինք անցեալին վրայ...» Եւ կինն՝ մտախոհ, թեթև իմ գլուխս կրած դէպ յուսն, քաղցր և հրապոյր ժպտով ի շրթունս, իր քնքոյշ մատներն անդադրապէս կը սահեցնէր ձեռագործն, և կարծես կրակարանին մէջ, բոցավառ խանձերու ճարճատիւնն ընդ. քարշ կ'ածէր զայն իր յիշատակաց հայեաց թռիչքին հետ։

Երեկոյ է։ Փոքրիկ սաքսոնական ժամացոյցն՝ զոր կ'ընդգրկեն զոյգ մը ծաղկազգեստ տարփածուներ, իր թրթռակ և բեկբեկ եղանակաւն կը հնչէ — տասն և մէկ։ Փակ է դաշնիքը. խորին հանդարտութիւն և հեշտաբոյր եղկութիւն կը տիրեն անդ։ Ծաղկամանացն մէջ, թուփերն և ծաղիկներն ի թմիր, յերկիր կը հակին մեղկութեամբ, խոնարհեցնելով իրեանց տերևները։ Ճապոնական թանձրապորտ և փայլուն աստուածները կարծես դուռը կը պահպանեն և կը ննջեն ժպտելով իրեանց դժգոյն էբենոսեան պատուանդանին վրայ։ Կանթեղին աղօտ լոյսը շքեղազարդ և ժանեկաւոր լուսամփոփին միջէն մեղմ և վարդագոյն շողեր արձակելով ճենապակեայ և պղնձեայ անօթից վրայ, կը փայլեցնէ ոսկեզօծ շրջանակ մը, կամ լուսոյ նրբին շողեր կաթկթելով կ'աստեղաբագծէ այս կամ այն կարասին։ Խոշոր կատու մը բարձիկի մը վրայ կծկուած կը մռլտայ։ Մերձակայ սրահէն կիսաբաց դռնէն ննջող մանկան մը շնչառութեան ձայնը կը լսուի, զօրեղ և նուագաւոր։

Փողոցին մէջ կառքերը դուռն ուրեք կը թաւալին, և մերթ ընդ մերթ միայն, ծառուղեաց կարծրացեալ ձեան վրայէն անցորդին արագ քայլից ոտնաձայնը կը լսուի, այն անցորդին, զոր դեկտեմբերը կ'շտապեցնէ ի տուն։ Քաղաքն ողջոյն գողցես նուաղած է և լռին։

Ինչո՞ արդեօք այս եղանակին յորում տարին հրաժեշտ կուտայ, մարդ յետկոյս ակնարկ մը կը ձգէ կենաց վրայ և իր անցեալ յուսոց և հրճուանաց հաշուեկշիռը կը պատրաստէ յակամայս։ Վառարանին քով, այր և կին, մետաքսեայ [illegible] վրայ իրերաց յենած սերտիւ, իրեանց յիշատակաց համբոյրը կը դարձնեն դանդաղօրէն, նման զօշաքաղին որ իր գանձը կը հաշուէ զգուշութեամբ կամ նման այն ջերմեռանդ կրօնաւորուհւոյն որ վարդարան ի ձեռին, ներշնչեալ ի հոգւոյ և առլցեալ հիացմամբ, զարքայութիւն կ'երազէ։

—«Սիրելի Տիկին, գիտե՞ս թէ մեր ծանօթութիւնը նոր չէ։ Երբ առաջին անգամ զքեզ տեսայ, 13-14 տարեկան բզէզ մ'էի, երկչոտ և անճարակ, խոշոր ձեռներս գործածել չէի գիտեր, նաև մեծկակ ոտներս հազիւ կրնայի պարտկել։ Դու, սիրունիկ աղջիկ մ'էիր, հում հում ուտուելու չափ համով, խոշոր և փայլուն աչերով և հարցափորձող խորազննին ժպտով մը։ Ճիշդ տասն տարեկան էիր այն ատեն և սակայն տիկնոջ մը ձևերուն հմտիլ կ'ուզէիր քղանցքդ երկնցնելով և ուռեցնելով։ Այդ միջոցին — մի ուրանար — նախ դո՛ւ ինձ հետ սիրաբանել սկսած էիր։ Քո մանկական համարձակութեամբդ կը խնդայիր իմ երկչոտութեանս վրայ և ես տեսնելով մանաւանդ քո արժանութիւնդ, կը կարմրէի ձախողութեանս վրայ։

«Սերտ բարեկամութիւն մը միացուց զմեզ ընդ հուպ և ես քո մտերիմ խորհրդակիցն եղայ։ Զիս կը տանէիր դաշտի մը խորն կամ պարտէզի մը ծայրը խիստ ծածուկ կերպիւ պատմելու համար երանութիւնքդ ու ցաւերդ։ Ո՜հ, ի՜նչ անվերջանալի պատմութիւնք մեռած կատուներու և կորցուած դեղձանիկներու։ Կը յիշե՞ս, ոչինչ բաներու համար տխրագէմ նկարագիրներ և ոչ աւելի կարևոր բանի մը համար ուրախ զուարթ պատմութիւններ կ'ընէիր, որոյ գաղտնապահութեան մասին քանիցս ապահովցուցած եմ զքեզ երդմամբ։ Օր մը, դաւադիր մարդոց նման, ցած և արագ ձայնիւ մը կը յայտնէիր ինձ չգիտեմ ի՛նչ զարմանահրաշ գաղտնիք մը, երբ երկուքս միասին աւազանի մը մէջ ինկանք։ Ինչպէ՞ս, չգիտեմ, այլ կ'երևի թէ պատմութեանդ ամենէն սրտագրաւ և յուզիչ կէտին ոտքերնիս սահեցաւ։ Երկուքս ալ ջանացինք ազատել ջրէն ինքզինքնիս, բայց այս վտանգէն վերջ, կը յիշե՞ս, Զապէլ խաթունին պատրաստած բուսաջուրը զոր խմցնել տուաւ մեզ երբ հակադեղ երկիւղի և որոյ դեղադիրն էինք, միայն ինք, ունենալ կը կարծէր. պատրաստութիւն մը որ երևոյնէ աւելի բոյսեր կը պարունակէր հաւասարապէս ազդեցիկ և հաւասարապէս դառնահամ։

«Այս վտանգ մեր մէջ խօսակցութեան մշտնջենական նիւթ մ'եղաւ, գաղտնի հանդոյց մը որ առաւել սերտիւ միացուց զմեզ։ Ցետ այնու ամէն անգամ որ մեր քով աւազան բառն արտասանէին, գաղտագողի, սրընթաց և աննշմարելի ակնարկ մը կը փոխանակէինք, և ես, կ'զգայի սրտիս մէջ բաբախ մը և գիմացս վրայ կարմրութիւն մը որ մինչեւ մազերուս արմատը կը հասնէր։ Ուխտած էի քեզ մեռնիլ քան երբեք պատմել ուրիշի այն արկածն և Ֆրանսական Թատրոնին մէջ տեսածիս նման գերասանական վսեմ շեշտով մը երդում ըրած էի մեր երկուքին կենացը վրայ բնաւ չյայտնել զայն ուրիշի մը։

«Հետեւեալ տարին, մեծցած և ըրդաստացած տեսայ զքեզ, յետոյ, երկու տարւոյ չափ իրարմէ բաժնուած ապրեցանք։ Երբ վերստին գտայ զքեզ, երկու տարի վերջ, վարժարանէն կ'ելնէի։ Տակաւին դղեակ չհասած, ի հեռուստ եկար դիմաւորել զիս բստ նախկին սովորութեանդ։ Բայց յանկարծ ինձմէ մի քանի քայլ հեռի կանգ առիր շուարունած, սակայն ինչ յուզեալ և չհամարձակելով ևս առաւել յառաջ գնալ։ Ցայնժամ նուազ անճարակ և նուազ երկչոտ էի։ Թեւերս քեզ բացի և զիրար համբուրեցինք ջերմագին. յետոյ մեր յամր քայլերը դէպ ի դղեակն ուղղեցինք, ծառուղիէն անցնելով, լուռ, ձեռք ձեռքի բռնած։ Օգոստոսի սկիզբներն էր։ Պարտէզը խնկաւէտ կը բուրէր։ Ակասիայի ողկոյզներ կը ձիւնէին կարծես և գետինը ծածկուած էր ակնահաճոյ սպիտակութեամբ։

«Աւազանին քովէն կ'անցնէի, երբ մեր ժպտուն ակնարկները միմեանց հանդիպեցան, և դու հարցուցիր ինձ թէ ջերմեռանդութեամբ պահա՞ծ էի գաղտնիքն։ Ո՛ւր այն արձակուրդի երկու հաճոյալից ամիսներն զորս միատեղ սերտ մտերմութեամբ անցուցինք։ Կը յիշե՞ս այն հեշտաւէտ զբօսանքներն զորս կը վայելէինք մեր անվերջանալի պտոյտներու մէջ երբ զուարթագին կը վազվզէինք մացառաց մէջէն և այն տղայական ազնուալից խաղերն որք իրենց անմեղ ընտանութեան մէջ մերթ ընդ մերթ կ'ընդմիջէին յանկարծական երկչոտութեամբք, որոց կը յաջորդէր երկարատեւ լռութիւն։ Կը վարանէինք սոյա շարժառիթն ստուգաբանել։

«Շատ անգամ ալ քովէ քով կ'աշխատէինք, և կարծես սյս աշխատութիւնը կը մխիթարէր զիս յայժ, դրասեղանիս շուրջն անցուցած թախծալից առաւօտներէ և տխուր երեկոյեան հսկումներէ յետոյ։ Այն ատեն, բստ բաւականին լաւ սերտած էի ժամանակակից հեղինակաց մի քանի ոտանաւոր ասացուածներն և իմ դպրոցական մտաղաչ և վառ յիշողութեամբս զայնս քեզ կ'արտասանէի։ Ուշիւ ինձ ունկն կը դնէիր, և յաճախ երբ [illegible] մ'էր, արտասուաց շիթեր կը հոսէին աչերէդ։ Կը յիշե՞ս այն իրիկունը երբ Զապել խաթուն, մեծ թիկնաթոռի մը վրայ բազմած, ակնոցը քիթը, գիրք ի ձեռին և մատը էջը դարձնելու պատրաստ, կը խորդար մեղմիւ և մենք բաժնեցինք մէջերնիս ոսկեդրամի մը կէսն, նման դիւցազանց այն վիպասանութեան գրքին, որուն վրայ բարեսիրտ խաթունը կը ննջէր իւր սովորական քնովը։

«Յետոյ վերադարձայ Բարիզ որով աւելի ցանցառ եղան մեր տեսակցութիւնք. այսօր կրնամ քեզ խոստովանիլ անկեղծօրէն, սակայն ինչ մոռցած էի զքեզ. արդարեւ նամակացդ պատասխանը կ'ուշացնէի հետզհետէ։ Զապել խաթուն կ'ըսէր թէ ալուորիկ, խելացի, ուսեալ աղջիկ մ'եղած էիր, նաեւ ճարտար նուագածու և մանաւանդ կատարեալ տնտեսագէտ մ'էիր. թէ ինքնին կը պատրաստէիր հագուստներդ և գլխարկներդ և թէ անուշեղէնի մը պատրաստութեան մասին անզուգական էիր։ Կը յաւելուր նաեւ թէ այլ եւս ամուսնացնելու ժամանակդ հասած էր և փեսայացու չի պիտի պակսէր անշուշտ։ Կը խրատէր զիս աշխատիլ, ընդ փոյթ լաւ կացութիւն մ'ունենալու ջանադիր ըլլալ… Բարի խաթուն, միթէ հաճոյք չպիտի՞ ազդէր երբ բացորոշ ըսելու ըլլար ինչ որ սքօղելով այնքան լաւ կը հասկցնէր։

«Կենացս ո՞ր ժամուն մանկական քաղցր բարեկամութիւնն և մտերմութիւնը փոխուեցաւ ճշմարիտ և լուրջ սիրոյ, այն յաղթական և առոյգ զգացման որ կամքերը կ'ընկճէ և որով ճակատագիրք կը սահմանուին։ Ինչպէ՞ս կ'սկսի սէրն և ինչպէ՛ս կ'անհետի… գաղտնի՛ք. ի զուր կը ջանամք հետազօտել, հոգին անզօր է յայտնել զիւր գաղտնիսն։ Իմ գիտցածս այն է թէ մի օր ըսի իւրովի թէ դու իմ կինս պիտի ըլլաս և զգացի թէ քուկդ, միայն քուկդ կրնամ ըլլալ։

«Այն օրը, կամ աւելի նոյն իրիկունը, քանի չափ բարեկամք եւ բարեկամուհիք հաւաքուած էինք ճաշարան մը, երեկոյեան սովորական ընթրիքն ընելու։ Ցխուր և անշուք անցաւ այն նման յուղարկաւորութեան հանդիսի մը ճաշին, զի մենէ մին իւր ամուրիական կենաց վերջ կուտար։ Հրաւիրելոց մին, սոյն հանդէսն ոգեւորելու կամ գուցէ իւր գեղեցիկ ձայնը լսել տալու և գիտցածն ի յայտ ածելու նպատակաւ, նստաւ դաշնակին առջեւ և սկսաւ երգել։ Մասնաւոր սենեկին այս երկու սովորական հիւրերուն, երգչուհւոյն և նուագարանին ձայնը լսելով, յանկարծ աչացս առջեւ պարզուեցաւ մեր տան մեծ ու հանդարտ սրահին տեսարանն։ Կարծես կը տեսնէի այն հին դաշնակն որ առաջ շատ հաճոյալից ժամեր անցուցած էինք և զոր մայրդ իւր ձեռագործ ճոխ ծածկոցով մը զարդարած էր, այն մեծ թիկնաթոռներն որոց բարձր և լայն յենարանք երբեմն պահուըտելու խաղալու կը ծառայէին և այն երկայն վարագոյրներն որոց վրայ նկարուած սատանանման մռայլ պատկերազմիկները մեզ սարսափ կ'ազդէին երբ տղայ էինք։

«….Կը յիշեմ երեկուան պէս, ասկից չորս տարի առաջ այն նշանաւոր առաւօտն ոչ շատ հեռի նստած տեսայ զքեզ, դաշտային գլխարկով մը որ ներքեւ գանգրաձեւ կը փայլէին թխորակ մազերուդ հիւսկէնները։ Հագած էիր կապոյտ կտաւէ շրջազգեստ մը որ վայելչապէս կ'ընդգրկէր քու բարեձեւ լանջքդ. կարմիր զբաղած, սրածայր մատներովդ յամրաբար ասեղը կը մղէիր քաղցր և հանդարտիկ ձեռով մը։ Զիս տեսնելուդ, դանդաղօրէն ելար զարմացմամբ ինձ և ճակատդ ինձ կարկառեցիր ի համբոյր։ Ցայնժամ ամբողջ անցեալը պատկերացաւ յիս։ Բարձրահասակ, գեղանի, և ծանրաբարոյ աղջիկ մ'էիր. և սակայն ինձ թուեցաւ թէ ժամանակը չէր ընթացած, թէ նախընթաց օրն իրարմէ բաժնուած էինք և բան մը չէր փոխուած մեր մէջ։ Ու գաղտագողի կը դիտէի զքեզ, մինչ ծնողք մեծ աղմուկ կը յարուցանէին մեր շուրջ, հարցաքննելով զիս շարունակ այս կամ այն իրաց եւ աշխատութեանցս վրայ, և ահա Զապէլ խաթուն, մերձենալով ինձ, ականջս ի վայր կը հծծէր. «Ըսէ, հէ՛, գեղանի չէ՞…»

«Այդ ճամբորդութեան միջոցին էր որ մի օր առանց աւելորդաբանութեան և գրեթէ միակ բառով մը իրարու հետ նշանուեցանք։»

Եւ կինն, ունկն կը դնէ նմա, երազայնոր և հեշտալից հոգւով. յետոյ սակայն ինչ դողդոջուն ձայնիւ մը. «Օ՛ր, Թուակա՛ն, ժա՛մ, գոյութիւն չունին ինձ համար, այլ դո՛ւ, միայն դո՛ւ կաս որ զառաջինն ուսուցիր ինձ սիրել. կենացս յիշատակները սերտիւ կցեալ են քուկիններուդ հետ. քու մտածումներս ալ եղած է։ Մանուկ էի, սիրեցի զքեզ մանկական սիրով և այժմ կին, կը սիրեմ զքեզ կանացի սիրով։ Ամբողջ պատմութիւնդ մէջ, ոչինչ խուսափած էր իմ յիշողութենէն. չէի մոռցած ոչ գործդ, ոչ մտացումդ և ոչ յապաղումդ։ Եւ երբ լռութեանդ մասին կը գանգատէին, միշտ զքեզ արդարացնող փաստեր գտնել կը ջանայի, և եթէ յաճախ ժամանակն ինձ խիստ երկար թուած է, երբեք չեմ կասկածած, ոչ ալ յուսահատած։

«Կը յիշե՞ս և դու հունձքի օր մը, երկար շրջագայութիւն մ'ըրինք անցնելով գեղեցիկ դաշտավայրէ մը. վերադարձին ծառոց փունջի մը հովանւոյն ներքեւ նստանք խոնջեալ և վաստակաբեկ։ Երեկոյն կը մերձենար, դաշտաց ժխորն սկսած էր հանդարտիլ. ի հեռուստ, արեգնամուտն, գիւղակն իւր սպիտակ տուներովը կ'այրէր դողդոջ։ Իրարու քով նստանք ընդերկար, կարի յուզեալ, շփոթեալ, և լռին ու դանդաղօրէն ձեռքդ բռնեց իմ ձեռս։ Սիրտս կը տրոփէր խելացնորելու չափ ուժգին և ես դարձուցի երեսս արտօսր մը սրբելու համար։ Չեմ կարծեր բնաւ այնքան երջանիկ եղած ըլլալս, որքան էի նոյն օրն…։»

Եւ այսպէս ահա կը խօսակցէին, պղպջելով զանցեալն, յիշատակներ ածելով ի միտս, անցեալ խնդութեանց ցանկ մը շինելով և խառնելով իրենց ձայնին մրմունջին նաեւ մրմունջն իւրեանց համբոյրին։

Յանկարծ, փողոցն որ լուռ էր այն պահուն, լցուեցաւ խառնաշփոթ աղմուկով մը որ հետզհետէ կը բարձրանար, զանգակաց հնչուն նուագը քաղքին մէջ տարածուեցաւ և փոքրիկ ժամացոյցի հարուածը ձայնից կէս գիշեր։ Ցայնժամ քաղցր և արագ շարժմամբ մը ելնելով ամուսնոյն քովէն ըսաւ կինն. «Ընթրենք պիտի այժմ, օգնէ ինձ սեղանի սպասք դնելու։»

Երկուքը միասին, անառակ տղոյ նման վազելով, կ'անհրաւութեան ճաշարանն առաջնորդող դռնէն և ականթարթի մը մէջ սեղանը կը յարդարէին փայլուն կրակին մօտ։ Սպիտակ սփռոցին վրայ ուր արծաթեղէնք կը շողան, կը բարձրանայ հնաւուրց շիշ մը փոշելից, պաղ հաւու և կարկանդակին քով. «Օ՛ն ի սեղան» կը հրաւիրուին, և այրն յանկայ, լիաշուրթն, զուարթագէմ և աչերը դերբնական ուրախութենէն վառ ի վառ, կը բարձրացնէ բաժակը, բարեմաղթութիւն զեղլով ի կենդանութիւն ամէն անոնց որք սիրեցին զիրեար։

ՕԹԹԱՎ ՖԷՅԶԻ Թարգմ. Ս.

ՄԵԿՆՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ

Գ. Նայթ կը վաճառէ իւր կահ կարասին որ Գանտիլլի Նաւամատոյցին մօտ գտնուած Եալըին մէջ կը գտնուի։ Վաճառումը տեղի պիտի ունենայ հաշտ պայմաններով, սկսեալ այս օրէն։ 4—6

ԹԷՈԴՈՍԻՈՅ ՆՈՐԱՇԷՆ ՋՐՄՈՒՂԻՆ

ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ա

Համբաւաւոր և ի միջին դարս հռչակեալն երբեմն Կաֆա, որ այժմ բստ հին անուանակոչութեան դարձեալ Թէոդոսիա կը կոչուի, ի հին ժամանակաց մինչեւ մեր օրերը, միշտ ըմպելի ջրոյ նուազութիւնը կրած է. ըմպելի գրուցեցի, վասն զի ինքը քաղաքը արդէն իւր մէջ, ի ծոցին, կ'ամփոփէ շնորհաձակ տարածութեամբ և խորութեամբ Սեւ ծովուն աղի ջրերը, ու սովորական առմամբ ծոց կամ նաւահանգիստ Թէոդոսիոյ կը կոչուի։ Բոլորը շրջապատող ցածանիստ բլուրները, —որոց ստորոտը, և կողից վերայ ի բարձրաւանդակի շինուած է քաղաքը —կը մատուցանեն պաշտօն բաժակի կողերու, որոց մէջ ամփոփուած է ծովային ջուրը. և որովհետեւ այդ բլուրները կաւեղէն են (terre glaise - կաւ բրուտ), այդ պատճառով ամենայն հաւատարմութեամբ կը վարեն բաժակի կողերու պաշտօնը, չըթողլով որ ծովային ջրերը թափ անցանեն իրարմէ, և ոչ տեղւոյ տալով անձրեւային ջրերուն, որք սփռուած են բլրոց վրայէն սահել անցնել և երթալ թափիլ ի ծով. որով անկարելի է որ՝ բնական աղբիւրներ լինին Թէոդոսիոյ սարերուն ստորոտը և չէ կարելի արդիւնաւոր ջրհորներ գտնել քաղաքին մօտերը։ Մեզ անծանօթ է, թէ ի՛նչ կերպով հին Թէոդոսիոյ բնակիչք հոգացեր են ըմպելի ջրոյ պէտքը. այլ միջնադարեան Կաֆայեցւոց արհեստական աղբիւրները դեռ եւս կը մատակարարեն նոր Թէոդոսիացւոց առողջարար ըմպելի ջուր, թէպէտեւ յոյժ սակաւ քանակութեամբ։ Կաֆայեցիք արհեստական ջրհեղձներ շինել են, քաղաքիս հարաւակողմեան լերանց ցածագոյն սարերուն և գոգաձեւերուն մէջ, ընդ այդ տեղւանք խիճով և աւազով. նոյնպէս բոլոր լեռներուն վերայ ասատճանաբար խրամներ բացել են, և որոնց մէջ կարգաւ շարել են թրծեալ հողաշէն ագուգայներ. այդ խրամներն ևս խիճով և աւազով լեցուցել են, որպէս զի անձրեւի ջրերն աւազէն մզուելով, ագուգաներուն միջոցով երթան լեցուին սարերուն վերայ մասնաւոր շինուած ընդունարանները, և ապա կարգ ըստ կարգէ ագուգաներէն դէպ ի ընդունարան ջրհորները, և անտի այլ ագուգաներու ձեռքով մինչեւ երթան հասնին ի քաղաքս. Թէպէտ և այս միջոցը Գենուացւոց արուեստին կուտան ոմանք, այլ սակաւուց հետ և մեզ այնպէս կ'երեւի, որ Կաֆայի միջնադարեան աղբիւրները, շնորհիւ մեր անուշ Անեցւոց գոյութիւն ունեցել են քաղաքիս մէջ. վկայ են մեր կարծեաց դեռ եւս կանգուն հայաշէն և հայագիր աղբիւրք որոց երկուքը տակաւին կը կրեն իրենց ճակատ մարմարեան քարերու վերայ երկաթագիր հայ վերտառութիւնք։ Զգիտեմք քանի նմանօրինակ հայաշէն աղբիւրք քանդել և կործանել է ամենածախ ժամանակն։

Բաժակի կողերու նմանեցուցի Թէոդոսիոյ շրջապատ սարերը, լցեալ ծովային աղի ջրով. այդ սխտանեան բաժակը՝ սարերուն դարեւանդաց վերայ բնակող ժողովրդոց համար ի տանտալեան բաժակ կը դառնար, եթէ չփութային, ի հնումն աշխարհաշէն մեր նախնիք դարման գտնել այդ չարին դէմ. և եթէ մեր օրեր գերահռչակ նկարչապետն Յովհաննէս Այվազեան չշնորհէր ձրի 50,000 չափ կամ դոյլ համեղ ջուր՝ անջրդին Թէոդոսիոյ, շատ վատ՝ և տակաւ անտանելի պիտի լինէր քաղաքիս բնակչաց վիճակը։ Այլ մեծանուն նկարչապետին կարծես ի վերուստ ճակատագիր կնքուած է ջրով անմահացնելու իւր անունը. ծովային ջրերու հազարաւոր նկարները՝ սյս ժամանակամիջոցին բոլոր աշխարհ տարածուելով, գերագոյն նկարչաց կարգը դասեցին հայկազն ծովանկարիչը, հաւասար՝ յիրաւի սեռի՝ եւրոպացի անմահանուն նկարչաց Ռաֆայելի, Միքայէլ-Անճելոյի, Ռուբէնսի, և այլն. այլ նա պարգեւելով իւր ծննդեան քաղաքին առատ և համեղ անապակ ջուր, անմահ գեղարուեստաւոր անուան վերայ, աւելցուց մարդկան ազգի մեծ բարերարի անունը, որ ըստ աւետարանին մեծամեծ վարձուց արժանաւոր է։ Նկարչապետին այս առատաձեռնութեամբը, անշուշտ նոր Թէոդոսիոյ վերանորոգման պատճառ պիտի լինի. և ի միջին դարու հռչակելոյն Կաֆ առաւել պիտի բարգաւաճի իւր վաճառաշահ լինելու յարմար դիրքը, որոյ մեծ արգելք էր ջրոյ նուազութիւնն։ Այլ մեք խօսինք սակաւ մի նկարչապետին արժանաւոր նախնեաց շինութեան մասին, որք իրենց ժամանակին աշխատել են ծարաւեալ Կաֆայեցւոց ջուր մատակարարելու։

Բ

ՀԻՆ ԱՂԲԻՒՐՔ.

Թէպէտ Թէոդոսիոյ այս տարուան Ջրմուղին բացման հանդիսին ներկայ գտնուողին գծութեան կամ կարեկցութեան հայեացք տալ կ'ինկնայ հին աղբիւրներուն վրայ, զի ներկայ Ջրմուղը երկու ձիւնեղէն սիւներու ձեւով վեր ցայտեց առատ և անապակ ջուր, մինչդեռ հին աղբիւրք հազիւ ճկոյթի հաստութեամբ մեղմ կը վազցնեն իրենց ջրերը, այլ եթէ ի նկատի առնումք հին աղբերաց հարիւրաւոր տարիներ մատուցած ծառայութիւնը և թէ քանի՛ տաժանելի և անխոնջ աշխատութեանց պտուղ են այդ աղբիւրք, և եթէ մեք հայերս այդոց վերայ աւելցնեմք՝ մեր ազգային սրտաձերձ յիշատակարանաց աւանդութիւնքը, միշտ սիրելի, կը մնան մեզ հին աղբիւրք և, արժանաւորք յարգութեան նոյնս շինողքն։

Այժմ, վերը յիշատակած հին աղբիւրներուն ագուգայք 10 վերստ երկայնութեամբ ձգուած են լերանց վերայ, անշուշտ ի հնումն, հարիւրաւոր վերստ երկայնութիւն պէտք է ունեցած լինին այդ ագուգայք. վասն զի քաղաքիս որ անհիւնը ևս փորէ, նոյնպէս քաղաքէն դուրս սարերուն վերայ, ո՛ր կողմն և իջել բրիչ գործածել մտքիս, անշուշտ մի քանի անջուր ագուգայներ ձեռքս կը հանէ, և անհրաժեշտ է այսմ այսպէս լինելը, վասն զի եթէ ԺԳ և ԺԵ դարերու կէս միլիոն ժողովուրդ բնակած են Կաֆայի մէջ նորա շրջակայքը, նոյն ըմպելի ջուր հարիւրաւոր էր. զոր և մատուցել են ժամանակին այդ բազմաթիւ ագուգայք։ Այժմեան 10 վերստ երկայնութեամբ ձգուած ագուգայք, մեծաւ մասամբ երեք հայաշէն աղբիւրներու ջուր կու բերեն՝ Բաղմանակին, Մելքեան և Կուսիկեան կամ Կուսական աղբիւրներու։ Ձնցելով վերջին տարիներուս սաստիկ երաշտութեանց, այդ երեք հայկական աղբիւրք, թէպէտեւ նուազեցան, այլ խոպառ չցամքեցան։ Ի պատմութենէ մեզ յայտնի է, որ երբեմն բազմամբոխ Թէոդոսիայն, միշտ ջրոյ պակասութիւն կրած է. նոյն իսկ Գենուացւոց ժամանակին առանձին ջրապաշխ պաշտօնական անձինքը քաղաքիս՝ յայտնի կը ցուցնեն մեզ այդ կարեւոր տարեր պակասութիւնը, և կարելի չէր որ ուրիշ կերպ լինի, քանի որ Կաֆա չունէր գետ որ առատ մատակարարէր քաղաքին ջրոյ պէտքը։

Սակայն Գենուացւոց միջոց Սու Բաշը կոչուած գեղը, որ այժմ ստացուած է մեծապատիւ Աննա տիկնոջ Այվազեան, անշուշտ ունէր իւր առատաջրելի հանմանուն լիճը՝ ուստի շնորհեց տիկինն Այվազեան քաղաքիս Ջրմուղին 50.000 դոյլ ջուր, այլ այս կարեւոր է ի նկատի ունենալ, որ Սու-Բաշը կոչուած գիւղը և լիճը, քաղաքէն 26 վերստ հեռու լինելով, Գենուացւոց սահմանէն դուրս էր, և անմիջապէս Թաթար Խաներուն իշխանութեան ներքեւ. և երկրորդ (եթէ չենք սխալուիլ ժամանակի ջրապաշխ արուեստագիտաց դէմ), գիտութիւնը այն աստիճան զարգացած էր, որ արուեստագէտը ի Պետերբուրգ նստած, գծէր արուեստաւորաց որ այս ինչ բարձրութեան վերայ, այս տրամագծով ագուգաներ դրուելով, և, ջուրը 26 վերստ հեռաւորութեամբ ճանապարհը, 13 ժամուն մէջ կտրել անցնելով, աշագին բնութեամբ ի վեր սլանալ ցայտէ Թէոդոսիոյ հրապարակաց մէջ։ Այլ մեզ, առ այժմ, աւելի սիրուելի է հայկական հին աղբերաց մօտը դեգերել և կարդալ եւ գրել նոցա երկաթագիր հայ յիշատակարանները։ Զարմանալին այս է, որ չկայ այսօր մի աղբիւր որ գենուացի կամ գոթացի յիշատակարան կրէ իւր ճակատուն, մինչդեռ երկու ընտիր հին աղբիւրք դեռ եւս կրեն հայ վերտառութիւնք. արդեօք Գենուացիք բաւականացե՞ն են, իբրեւ իշխողք, բերդից և աշտարակաց վրայ քանդակելով լատինացի վերտառութիւնք, աղբիւրները՝ իբրեւ երկրորդական ինչ՝ մերայնոց թողլով. որպէս եւ իցէ, ցայժմ եւ միշտ եւս հայկական աղբիւրք անհամեմատ կերպով առաւել օգտամատոյց եղել են մարդկութեան, քան Գենուացի մեծակառոյց ամբարտակները, որք թէպէտեւ ցարդ կը ցուցնեն զիրենց կանգնողաց հարստութիւնը և զօրութիւնը, այլ ըստ ինքեան իրենք, բուերու եւ ուրուրներու բնակութեան զատ, ոչ ումեք չունին մի օգուտ։

Հայկական երեք աղբերաց մին արդեւանոյի մէջ կը գտնուի, որ երբեմն թաղ եղած է Հայոց, ուր ցարդ կան չորս հայ փոքր մատուռներ, անմիջապէս այս մատուռանց մինոյն լուսաղբիւրը եղած է սա (Ս. Ստեփանոսի), որոյ յոյժ մերձաւոր կը գտնուի, ի ճակատունը կը կրէ սյս վերտառութիւնս. «Ցիշատակ է աղբիւրս Վարդերեսին և կողակցին Նո—ք «Մելիքին. Թվի ՋԺ» (1461) • անմիջապէս նոյն քարին վերայ, կայ աւելցուցած աղբիւրին նորոգութեան յիշատակարանը՝ սյսպէս. «Վերստին Նորոգեաց Տօնբուլ մահտեսի Ցակոբն Թվին ՌՃՂԲ ին» (1643)։ Թէպէտեւ յիշատակարանին մէջ առաջին տեղին ունի Վարդերեսը, այլ հասարակաց բերան երկրորդ անունը Մելիք յաճախեալ է. արդեօք այսօր պատճառը Մելքի առաւել գործունէութի՞ւնն է, թէ գեղանի տիպարը. այլ Նո—ք մակդիրը կամ ածականը երկրորդ կարծեաց առաւել հաւանականութիւն կուտայ, զի Նո—ք յարաբացի լեզուէ առ մեզ լոյս թարգմանի, որով Վարդերեսի կինը լուսաւոր հրեշտակի անունն ժառանգած է, և աղբիւրը նորա անուամբ Մելքեան կոչուած։ Դրեժեցի հայ կանայք ցայսօր կը կրեն Մելիք (Հրեշտակ) անունը։

Երկար հայ վերտառութեամբ աղբիւրը Թէոդոսիոյ հարաւային կողմը բարձրաւանդակի վերայ շինուած է, և քան զՄելքեանը և Կուսականը առատաջուր, այժմ սա Բարսեխմաց աղբիւր կը կոչուի, վասն զի աղբիւրին չորս կողմ կը բնակին այդ ժողովուրդը, այլ Հայոց մէջ աւանդութեամբ Բաղմանակէ աղբիւրն է. մարմարեայ յիշատակարանին վերայ սյսպէս կը կարդամք. «Ցիշատակ է աղբիւրս «Խօճայ Մասուրին եւ իւր կողակցին Պի«քաչային և իւր զաւակացն Մարեամ խա«թունին, Ուլու Պիքային և իւր ծնողացն «Պիաթային եւ Մայրայ խաթուն եւ իւր «պապուն Բնպանաքին, իւր վարպետին «Աստուածատրին. Թվին ՌԼԷ» (1588)։ Այս աղբիւրէն ոչ շատ հեռաւոր եղած է ժամանակաւ անուանի Կուսիկ աղբիւրը, զոր յետ ժամանակաց Ռուսաց կառավարութեան միջոց տեղափոխելով՝ Կալուսքէյ աղբիւր կոչել են, Նորոգող իշխանին անուամբ. Վերջին աղբիւրին համար Տարբոյ տեղագրութ Վ. Հ. Մինաս Բժշկեան կը յաւելու. «Շինեալ ի Կուսիկ իշխանէն հայոց»։ Մեք ի մէջ կը բերեմք սա բերանացի ազգային աւանդութիւն մի, այլ որոշակի չեմք կարող գրուցել թէ այս աղբիւրներէն որո՛յ առաւել յարմարի. եթէ Բաղմանակ իբրեւ մակդիր առնումք հայ կուսին, որ բերանացի աւանդութիւնը մեզ կը պատմէ, առաջին աղբիւրին կը յարմարի. այլ եթէ փոխանակ Կուսիկ իշխանին, կուսական աղբիւր կոչեմք յետինը, այն ատեն վերջնոյն առաւել յարմարագոյն կուգայ ազգային աւանդութիւնը զոր լսած եմք ի պառաւանց։ Այս է. Հայ բարեպաշտիկ օրիորդ մի վճռելով հրաժարել յաշխարհէ, և միանգամայն ուղելով յիշատակ մի թողուլ յետոյ, բոլոր իւր ինչքը կը ծախէ առատ և համեղ ջուր բերելու լեռներէն ի քաղաք. և երբ դրամ կը պակսի իւր ականջայ մեծագին գինդերն ևս վաճառելով մեծագնի, ի գլուխ կը տանի սկսած գործը։ Ահա այս երեք նշանաւոր աղբիւրք, երեքն ևս հայ իշխանաց և իշխանուհեաց արդեամբ շինուած, երեք հարիւր տարիէն աւելի միակերպ ըմպելի պատուական ջուր մատուցել են ծարաւեալ Թէոդոսիացւոց. ո՞վ գիտէ թէ քանի սամանակ և ևս հայաշէն աղբիւրք քարուքանդ հողուն հաւասարել են. սակայն սոյն այս շինող ազգին սերունդ նկարչապետ Յովհաննէս Այվազեան՝ հանդերձ իւր Աննա Տիկնամբ՝ պահուած էր մեծագոյն փառք, շնորհելու քաղաքիս առատ ջուր, որով գերազանցեցին նոքա մեծապէս քան իրենց անուշէն նախնիքը։

Հ. ՔԵՐՈՎԲԷ Վ. ՔՈՒՇՆԵՐԵԱՆ
(Բազմավէպ)

ԳԱՒԱՌԱՑԻՈՑ ՀԱՄԱՐ ՕԳՏԱԿԱՐ ԱԶԴ

Ց'Եւրոպա և Կ. Պոլսոյ մէջ ամէն տեսակ լեզուաւ տպագրուած գրքերն նամանաւանդ հայերէն գրքերէն ծախու առնել փափագողներն եթէ կ'ուզեն կարելի եղածին չափ աժան և խիստ արագ ստանալ, պէտք է դիմել Կ. Պոլիս Մահմուտ Փաշա ի Քէօմիւրճի խան գրավաճառ և յանձնակատար (commissionnaire) Սիմոն Լ. Փ. ի գրատունն։

Մեծ քանակութեամբ ուղղողներու մասնաւոր զեղչ մը պիտի ըլլայ։ 334 4—2

ՀՆԴԿԱՉԻՆԱԿԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Պոլիս, Պահճէգ. Րասիմ Փաշա Խան, Թիւ 1

Սոյն մթերանոցին մէջ կը գտնուին Հնդկաչինական գործարաններէն բերուած ամէն տեսակ գեղեցիկ նիւթեր և ընտիր ապրանքներ՝ դիւրամատչելի գներով։ Պ. Մ. Պենկեան՝ մթերանոցի տէրն՝ ամէն զգուշութիւն յանձն առած է գոհացնելու համար իւր բազմաթիւ յաճախորդներն։

223 8—15

ԱՆԹՈՆԻՕ ԲԷԹԻՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

61 եւ 71 — Ղալաթիա, Եօրղանճըլար — 61 եւ 71

Հանգուցեալ ԱՆԹՈՆԻՕ ԲԷԹԻՆԻի ժառանգորդները պատիւ ունին հրաւիրել իրենց բազմաթիւ յաճախորդներն, ինչպէս և հասարակութիւնն, որ հաճին այցելել իրենց վաճառատունները, զորս ի նորոյ լցուցած են ամէն տեսակ նոր ապրանքներով, ինչպէս՝ Խոհանոցի վառարաններ ամէն տեսակ. Վառարաններ յախճապակիէ, երկաթէ, երկաթեայ թիթեղէ եւն. Խոհանոցի ամէն տեսակ սպասք կլայեկուածաւոր [illegible], կլայեկուածաւոր երկաթէ եւ Ֆրանսական պղինձէ. Պատի ժամացոյցք. Լամբեր. Գուռներ (Ֆրանսական ապրանք) ալպաքա և [illegible] ալպաքա. արծաթագօծ [illegible] Անգլիական դանակներ եղջիւրի և երեւնոսեայ կոթերով. Պարտէզի ջրցաններ, Եղեւնի ջրցաններ, Պարտէզի կոշտներ, Հովանոց ծածկներ, ամէն տեսակ Լուսարաններ եւն եւն։

ՇԱՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐ

Ծ—. ԲԷԹԻՆԻ վաճառատունն ունի արհեստանոց մը՝ հարկ եղած ամէն մեքենաներով՝ կատարելու համար յանձնաբարեալ ամէն աշխատութիւն։

Ի դիմաց Ա. ԲԷԹԻՆԻի Ժառանգորդաց
294 Ժ. Պ. ԲԷԹԻՆԻ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՔ ԹԷՅԻ

ԷՄ. ՊԱԼԱՊԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՈՒՂՂԱԿԻ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ
Չինաստանէն, Հնդկաստանէն եւ Ճափոնէն
12 — Գալաթա, Ճէլալ պէյ խան, — 12
[illegible] վաճառատան դիմաց

ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ—ԱՐՏԱԾՈՒՄՆ

Քանի տարիէ ի վեր թէյի մեծաքանակ առեւտուր ընելով, գործածելով գլխաւոր վայրեր ի Լոնտրա և Ամստերտամ, բազմաթիւ անձանց խնդրանաց վերայ որոշեցինք քաղաքիս մէջ Թէյի կեդրոնական վաճառատան մը հաստատել «մեծաքանակ» եւ «փոքրաքանակ» վաճառմանց համար։ Վաճառականք, Գեղագործք, Նպարավաճառք եւ ընտանիքներն՝ որք վերահաս ծանօթ պատճառաւ իրենց պաշարը կը պատրաստեն, եւ անոնք որ կ'ուզեն ոչ միայն լաւ, հապա նաեւ «աժան» թէյ ունենալ, կը հրաւիրուին այցելել «Թէյի մեծ մթերանոցներն» եւ գոհ պիտի մնան։ 26

Տուփերուն վրայ պահանջել Էմ. Պալապանի եւ Ընկ. ստորագրութիւնն եւ Աճքաղաքի պատկերն։

ՍԳՕՏԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Միլան, 26 սեպտեմբեր 1885

Պարոնայք Սգոտ և Պօուն,

Սգոտի օշարակը գործածութեան մէջ սուտ չհանեց զինքը բազմաթիւ նիւթերուն առաւելութիւնները։ Կ'երեւի խոր թէ իրենց խառնուրդը, թո'ղ որ երկուքն ալ [illegible], կ'ունեցնէ նաեւ անոնց կազդուրիչ յատկութիւնները։

Այս պատրաստութիւնը լաւ տեղ մը գրաւելու սահմանեալ է մանկանց հիւանդութեանց մէջ։

ՏՐ. ՎԱԼԷՏԱՆՕ ՄԻՐԱՄԻՓՕ

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՓՈՔՐԱԴԻՐ

ԸՍՏ ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ԳԻՆ, ԱԶՆԻՒ ԼԱԹԱԿԱԶՄ 3 Դ. Հ.
ՆՈՅՆ ԸՆՏԻՐ ՈՍԿԵԶՕԾ 4 ԴԱՀ.

174 երեսներէ բաղկացեալ այս Աղօթագիրքը կը պարունակէ առաւօտու, ի ժամու Ս. Պատարագի եւ ի գիշերի բոլոր աղօթքներն, զորս կը զարդարեն 52 պատկերներ պատշաճապէս յարմարցուած։

142

ԻԼԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Սապահլարը Իսկիւտարտան սաաթ [illegible] հարէքէթ իթմէքտէ օլան վափոր [illegible] Պէշիկթաշ իսքէլէսինէ [illegible] Իսկիւտարտան սաաթ [illegible] վափոր [illegible] իլան օլունուր։

9 Շուպաթ 1889 183 2—3

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԷԻ ՈՒՄՈՒՄԻՒՍԻ

Պուլղուր տաղը մատէնի հիսսէտարանըն 304 սէնէսի հասըլաթընըն [illegible] 304 սէնէսի [illegible] Մալիյէ [illegible] իլան օլունուր։

8 Շուպաթ 304 204

ԻԼԱՆ

ԳԱԶԸ ՍԻՐԱՍԻՐԻ

[illegible] իլան օլունուր։

8 Շուպաթ 1889 345
Նօ. 22 3—3

ԻԼԱՆ

ԳԱԶԸ ՍԻՐԱՍԻՐԻ

[illegible] թաչքիլ իճրա վէ դաւալ օլունաճաղընտան թալիպ օլանլարըն ինչաաթ տաիրէսինէ միւրաճաաթ էթմէլէրի իլան օլունուր։

8 Շուպաթ 1889 346
Նօ. 23 3—3

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՔ ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆԱՑ

ԲԱՔԲԱՏՈՐԲՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ

Մեծ Շուկայ Պոլսոյ, Քէպապճը խան Թիւ 3 եւ 4, Քալբաքճըլար Պաշը Թիւ 31 եւ 33, եւ Սանտալ Պէզէսթէնի մօտ Թիւ 34

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

Բաքբատորբուլօ եղբարք պատիւ ունին ծանուցանել ազգիս հասարակութեան և իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց թէ վերջերս ուղղակի առած են՝ բոլորովին նորաձեւ և արտակարգ պայմաններով մետաքսեղինաց ճոխ և բազմազան հաւաքածոյ մը, Լիոնի լաւագոյն և ամէնէն համբաւաւոր գործարաններէն ելած, ինչպէս եւ Բարիզի ամէն տեսակ նորեւթիւներ. ԱՄԵՆԱԶԳԻ ԹԱՒԻՇՆԵՐ, ՍԻՒՐԱՀ, ՄԱՅՔՈՒՌ, ՍԱՏԷՆ ԼԻՒՔՍՈՐ, ՖԱՅԼ ՖՐԱՆՍԷ, ու զանազան տեսակ կերպասներ արահներու վարագոյրներու համար։

Անոնք որ իրենց այցելութեամբ պատուեն այս հաստատութիւնը, բոլորովին գոհ պիտի մնան՝ ե՛ւ [illegible] ընտրելագոյն տեսակէն եւ գնոց աժանութենէն, որովհետեւ, այս վաճառատունս մեծ վաճառումը կը շատանայ [illegible], ինչպէս ապացոյցը գիտքին է տեսնել։

264

ՀՐԴԵՀԻ եւ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

96

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ընդ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 1,932,350

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադարձ ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական [illegible] մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և սլաց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ՍՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԵԱՆ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, Նուք, Վէրք, Ուռեցք, Ցաւք, Կապոյտ հոգ, Շնչարգելութիւն, Ստամոքսի ցաւ, Պռկտութիւն, Անարիւնութիւն բոլորովին կը բուժին ի ձեռն

ROB LECHAUXի ՏԵՐՈՒ ՀԻՒԹԵՐՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Գրէսոն եւ կարմիր Սալսաբարէյլ եւ Յոմատ Ինդի Տարգուէօզ Լըշօ

կեղծերէն զգուշանալու համար, բոլոր շիշերուն վրայ պահանջել ԻՒՆԻՕՆ ՏԷ Ֆ. ՊՐԻՖԱՆԻ կապոյտ կնիքը կրող երաշխաւորութեան երիզն և այս ստորագրութիւնը

Lechaux

ՁՐԻԱԲԱՐ կը ղրկուի հնատիպպրաշարժ տետրակ մը (35 րդ տպագրութիւն) ՌՈԲ ԼԸՇՕի միջոցաւ արեան վերանորոգման վրայ։

ՊՈՐՏՕ—Դեղարան ՄԱՐԻՕ ԼԸՇՕ, Սէնդ-Քադերինի փողոց, 164—ՊՈՐՏՕ։ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Տեարք Գիւլպէնքեան եղբարք, Բերա և Պոլիս, Քասաբեան, 13, Պանչէ-Պարոն. Գ. Կ. Վլանիմիմոն և ընկ. 14, Սուլթան Համամ փողոց։ Ի Բերա՝ Քոնդոզ եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թեոտորիտես, Մեծ փողոց, 244։ Լօմէն Տէլլասուտա, Մեծ փողոց, 318։ 1697

ՌՈՊԷՆՍՈՆ

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԲՈՒԼՃԻ ԵՒ ԼԵՖԹԻՄԵԱՏԻՍԻ

Ի Գալաթա-Սուլթան Համամ Ալէր Էֆէնտի Խանին դէմ 15 և 17

Կը վաճառուի՝ մեծ և փոքր քանակութեամբ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԼԻՔՈՒՏԱՍԻՕՆ

Այս վաղեմի և հռչակաւոր մթերանոցին մէջ տարօրինակ աժանութեամբ կը վաճառուին Եւրոպայի զանազան քաղաքներէն վերջին նորաձեւութեանց համաձայն բերուած արանց և կանանց յատուկ ամէն տեսակ ճերմակեղէնք հովանոցք, գուլպանք, կանանց յատուկ զգեստեղէնք և այլն։ Բաւական է անգամ մը այցելել ՌՈՊԷՆՍՈՆԻ մթերանոցը տեսնելու համար ապրանաց գերազանցութիւնը, գեղեցկութիւնն և գներու այնպիսի աժանութիւն որ գործարանի գնոյն կը հաւասարի և չկրնար մրցող մը ունենալ։

Գիներն որոշուած են Օսմանեան ոսկին 108 ղրուշի հաշւով։ 5

ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՋՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ

Ընդհանրապէս ճանչցուած է քաքաօներուն ամենէն ախորժահամն և լաւագոյնը։

Ի նկատի առնլով իւր ընտիր տեսակը, ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՋՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ, թէպէտ ըստ երեւոյթին աւելի սուղ, իրօք աւելի աժան քան այսօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններ, այնպէս որ ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՋՈՒՏ ՔԱՔԱՕԻ մէկ բաժակը՝ բաժակ մը թէյէ կամ խահուէէ աւելի չարժեր. այլ որովհետեւ այս քաքաօն գերազանցապէս սննդարար և դիւրամարս ըմպելի մ'է, իւր ծախսն իրօք շատ աւելի նուազ է։

Կը գտնուի մեծ դեղավաճառաց, նպարավաճառաց և անուշարարաց քով, թիթեղեայ տուփերու մէջ 1/2, 1/4 և 1/8 քիլոկրամ։ 49

PAPIER FAYARD ET BLAYN

60 տարուընէ աւելի յաջողութիւն կը յանձնարարէ զնա ի բուժումն հարբուխի, կուրծքի բորբոքմանց, յօդացաւի, ցաւերու, վէրքերու, կոշտերու և այլն։ 331
Կը ծախուի բոլոր դեղարանաց մէջ։ (Փնտռել մեր ստորագրութիւնը)։ 3—12

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

THE MUTUAL ACCIDENT ASSOCIATION LIMITED

ԱՐԿԱԾԻ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երաշխաւորեալ դրամագլուխ 100000 անգլ. ոսկի ամբողջ. ստորագրուած

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՄՈՒՐՀԱԿՔ

Տարեկան 4 ոսկւոյ «բոնա» մը կ'ապահովէ 1000 ոսկի, Մահուան կամ Մշտական և բացարձակ անկարողութեան պարագայի մէջ։
333 ոսկի, Մշտական և մասնական անկարողութեան պարագայի մէջ։
Շաբաթական 6 ոսկի, ժամանակաւոր անկարողութեան պարագայի մէջ, թէ՛ ամբողջական և թէ՛ մասնական։

GLASGOW & LONDON ԿԼԱՍԿՕՈՒ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ

Դրամագլուխ 300,000 Անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀՈՖՄԱՆ ՆԷՊԱՐՔ եւ ԸՆԿ.

(171) Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սաչաքլը խան, թիւ 13, 14, 15

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷԻՑ

Ժ. ԱԼԷՔԵԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Նախա տարի ի վեր վաճառատունս փոխադրած եմ Ակըր Ճամիին Պաշճէ Գաբու [illegible] թիւ 2 մթերանոց։ Այս մթերանոցին մէջ վաճառատունս իւր [illegible] մէջ առաջին կարգի եւ ամենաճոխ վաճառատուն մը ըլլալու համար ամեն ջանք եւ զոհողութիւն չեմ խնայած։ Գինիք խիստ [illegible] միայն վաճառող [illegible] եւ գները չափաւորութենէն։ Կը գտնուի Փարիզի, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ [illegible] մեծ քանակութեամբ [illegible] եւ Անգլիական պատրաստ դեղօրայք (Spècialitè), [illegible] բոլոր Պոլսոյ մէջ [illegible] պէտք եղած գործիքներ եւ [illegible], Պորտոյի եւ Մալակայի գինիներ, մեծ քանակութեամբ եւրոպական հանքային ջուրեր, [illegible] համար [illegible], [illegible] ամեն տեսակ գործիք, [illegible] մէջ գործածելի [illegible], [illegible] մեծ քանակութեամբ կը ծախուին, [illegible] (Anticeptique)ի մէթոտով պատրաստուած [illegible] բամպակներ, եւ այլն եւ այլն։

Ամէն կողմէ յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին եւ [illegible] կը ղրկուին։ Մեծ հոգ եւ խնամք կը տարուի [illegible] տեղեր [illegible] ապրանաց [illegible], [illegible] փորձով տեսած են։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուի Եւրոպայէն յատկապէս բերուած ծառոց պատուաստի համար պատրաստ [illegible] (մաճուն) որ մեծ ծառայութիւն կ'ընծայէ պարտիզպանաց եւ [illegible]։ 1669

Coleman's Liebig's Extract of MEAT & MALT WINE

HUNDREDS OF TESTIMONIALS HAVE BEEN RECEIVED FROM MEDICAL MEN.

ԳՈԼԻՄԸՆԻ ԳԻՆԻՆ հեշտահամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, Լիէպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այսպէս անուցանող, զօրաւոր և դրդուիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս։

Բժշկական համալսարանն հաւանած է զնա և բազմաթիւ նշանաւոր բժշկներէ յանձնարարեալ է։ ՀԱԶԱՐԷՆ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ գրած են իրենց վկայութիւնները։ Հոս կը թարգմանենք վկայութիւնն [illegible]

Թ. ՐԷՅՆԱԼՏ ՃՈՆՍԻ, Մ. Ր. Ս. Ե. Լ. Լ. Մ. Փ. Ս. Ր. Ճ. ԽԻ ԸՆԿ.

26, Լօրն Րոտ և 24 Համիլթըն Սգուէյր

Պրայթըն, 2 նոյեմբեր 1888

Պարոնայք — Ի նկատ առնլով խորհրդոյ մըմնի մը հասած զ Նոյան լուրերը, կը փութամ յայտնապէս ցուցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութենէն. Քանի քանի անգամներ տեսած եմ ասոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ, որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարզ գինին (առանց մսոյ) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունեցէք, և այլն և այլն

Թ. ՐԷՅՆԱԼՏ ՃՈՆՍ

Ի վերջոյ, մասնագէտներ զլխաւոր բժիշկք ջերմապէս յանձնարարած են զայն։

Հարցնել ԳՈԼԻՄԸՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիէպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն։

Դիմեցէք ստորագրելոյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլիման և ընկերութեան գործարաննին Ս. Ճորճս Նորուիչ և Լոնտոն։

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահոնանոցին քով, կայսերական Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյին Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Ի ՓԻՒՏԱՓԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստ	12,000,000

Ատենապետ Ցեօրէն. Մ. Լօմէն Բարոն
» լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարէթ Եազըճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօզեան և Պալըքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամլամայեան Ատանա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շէրէֆէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէյիրմէնճի օղլու Քոնեա, եւն եւն.

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Ասկէ զատ կը հաւաքեմք ըսել թէ, ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նախրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել, կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կնոջ և զաւակնեքը, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար. ուստի արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտափէշթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի հազար թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ առնելու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն. Ամէն յղուելէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհունակութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (կառավարական Աւստրիա-Հունգարական կառավարութեան ներքին նախարարութենէն) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկայիս 12 միլիոն է։ 286

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1878ի

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ

Որ միմիայն տրուած է
Արծաթազօծ ոսկերչական գործոց

և ՔՐԻՍԹՈՖԼԻ անունն ամբողջ
Միակ երաշխաւորութիւն գնորդին համար

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՍՊԱՍՔ

ՍՊԻՏԱԿ ՄԵՏԱՂԻ ՎՐԱՅ ԱՐԾԱԹԱԶՕԾԵԱԼ

Առանց հոգ ընելու մեզ դէմ մղուած գնոց մրցման, որ անշուշտ տեսակին յառութեան շնորհիւ կրնայ լինիլ, միշտ պահած ենք մեր արտադրութեանց կատարելութիւնն և հաւատարիմ մնացած ենք մեր սկզբան՝

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳՈՐԾ ՇԱՆԵԼ ԿԱՐԵԼԻ ԵՂԱԾԻՆ ՉԱՓ ԱԺԱՆ

Գնողին միտքն հանդարտ պահելու համար, նմանապէս պահած ենք

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆԱՑ ԼԱՒՈՒԹԻՒՆՆ

ինչպէս որ մեր քառասնամեայ փորձառութիւնն անհրաժեշտ ցոյց տուած է մեզ։

Գնողին համար իբր միակ երաշխաւորութիւն, պէտք է որ ապրանաց վրայ գտնուի գործարանին նշանն և ՔՐԻՍԹՈՖԼ անունն ամբողջ տառերով։

Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ համար մեր միակ ներկայացուցիչներն են ՊՈՐԹՈԼԻ ԵՂԲԱՐՔ, Ի ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, 354, Բերայի մեծ փողոց, ուր գնողք կրնան վստահ լինիլ, որպէս կ'երաշխաւորենք, թէ մեր անուամբ ստորին ապրանք չպիտի ծախուի իրենց։ 85 ՔՐԻՍԹՈՖԼ և ԸՆԿ.

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՅԻՇԵՑԷ՛Ք

Եթէ կ'ուզէք ընտիր և լաւ տեսակէ ապրանքներ ունենալ, դիմեցէք ի վաճառատունն

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
(Հիմնեալ 1854 ին)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ ի մայրաքաղաքիս, որ խիստ չափաւոր գներով առաջնակարգ ապրանքներ միայն կը վաճառէ.

Ամէն շաբաթ նոր ապրանքներ կ'առաջուին հոն, ընտիր թէյ, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], և այլն և այլն։

Պ. Գարուանա յանձն կ'առնու [illegible] և բերել տալ յանձնարարութիւն մը [illegible] որ մթերանոցին մէջ չգտնուիր։

Դիմեցէք հասցէն

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

95 և 97, Սիւքէլէ Գալարըսի, Վոյվոտա, Կայսրական Թրամուէյին, Ղալաթիա-Շիշլի, Ղալաթիա։ 251

ՍԿՈԹԻ ՕՇԱՐԱԿ

(EMULSION SCOTT)

ՄՈՐԻ ՁԿԱՆ ՁՈՒՏ ՁԷԹԻՆ

Հիփոֆոսֆիթներ կիրի և սոտայի

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈԹԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կաթին չափ ախորժահամ է.

Մորի ձկան ձէթին բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիփոֆոսֆիթներուն յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճռզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փոքրիկ տղաքները կը առնեն զայն,

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։ Գործակալներն են Համմէր և Հիրձէլ, Պոլիս։ 176

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ

ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, [illegible] ապրանքներ, որք յանձնուած են ամենայն [illegible] փոխադրութեան ընկերութեանց։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim C° d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ, որք ի միասին ունին 30,500,000 ֆրանք։

Կ'ապահովագրուին շոգենաւով, երկաթուղով [illegible] փոխադրուած ապրանքներ։

Գիները շատ չափաւոր են և պայմանները շատ [illegible]։

Աւելի [illegible] տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տ. ԼԸՊԼԷ ԵՒ Վ. [illegible]

221 Ընդհանուր Գործակալք ի Կ. Պոլիս այս երկու Ընկերութեանց

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 1686

1889 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն ելնող շոգենաւեր

2 — Վանիք. Չենկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
2 — Պէյգ. Բաշտա. Զուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չենկէլ. Պէյ. Գուզ.
2 — Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
2 — Ենիմ. Մեղ. Պէօյիւք. Թար. Ենիք. Ամէն. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
3 — Ենիմ. Մեղարը. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
3 35 Չենկէլ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Իւսկ.
3 40 Ր. Ա. Գավագ Մեղպ. Պէօյա. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչա. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ Գուզկ. Իւսկ.
4 30 Ենիմ. Մեղպ. Պէօյիւք. Թարպ. Ենիք. Ամէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
5 — Պէյգօզ. Բաշտա. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
6 15 Ենիմ. Մեղարը. Պէօյիւքտ. Թար. Ենիք. Ամէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիքթաշ
7 — Ենիմ. Մեղարը, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշտա. Ենիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Արնաւ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ.
8 30 Ա. Գավ. Մեղարը Պէօյիւք. Թարապ. Ենիք. Ամէնիա Միրկէօն Ր. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 — Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաշչ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
10 — Մեղպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւեր

2 46 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէօյ. Մեղպ. Ենմ.
3 25 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաշչ. Պէյգօզ
3 30 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չենկէլք. Արնաւ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաշտա. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեղարը. Ենիմ.
4 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Ամէն. Ենիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեղպ. Ենիմ.
6 — Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արնաւ Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մեղարը. Ր. և Ա. Գավագ
7 — Պէշիք. Իւսկ. Գուզկունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնաւ. Գանտլ. Ա. և Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէօյիւքտ.
8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենի. Թար. Պէօյ Մեղ.
9 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չենկ. Արնվ. Պէպէք
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանի. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպուգլը Բաշտա. Պէյգ. Թար. Մեղ. Ր. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Ամէն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեղարը. Ենիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեղարը. Ենիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպ. Բաշտա. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանի.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք